

**UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ
Institut mezioborových studií Brno**

Sociální a komunitní služby ve městě Rajhrad

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**Vedoucí diplomové práce:
PhDr. Tomáš Jilčík**

**Vypracoval:
Bc. František Ondráček**

Brno 2012

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Sociální a komunitní služby ve městě Rajhrad, zpracoval samostatně a použil jsem literaturu uvedenou v seznamu použitých pramenů a literatury, který je součástí této diplomové práce.
Elektronická a tištěná verze diplomové práce jsou totožné.

V Rajhradě dne 28. března 2012

.....
podpis

Poděkování

Děkuji panu PhDr. Tomáši Jilčíkovi za velmi užitečnou metodickou pomoc, kterou mi poskytl při zpracování mé diplomové práce.

František Ondráček

OBSAH

ÚVOD	6
1 SOCIÁLNÍ A KOMUNITNÍ SLUŽBY	9
1.1 Vymezení základních pojmů	9
1.1.1 Legislativní rámec	10
1.2 Historie a současnost	14
1.3 Charakteristika sociálních služeb	16
1.3.1 Struktura sociálních služeb.....	17
Sociální poradenství	18
Služby sociální prevence	19
Služby sociální péče	19
1.3.2 Financování sociálních služeb.....	20
Příspěvek na péči – nový nástroj financování sociálních služeb	22
1.3.3 Poskytovatelé sociálních služeb	24
Role obecně prospěšných společností při poskytování sociálních služeb....	25
1.3.4 Aktuální problémy.....	26
1.3.5 Předpokládané trendy vývoje sociálních služeb.....	28
1.4 Komunitní plánování sociálních služeb	30
2 SOCIÁLNÍ A KOMUNITNÍ SLUŽBY VE MĚSTĚ RAJHRAD	36
2.1 Základní informace o městě Rajhrad	36
2.1.1 Demografické změny – nová výstavba	37
2.2 Povinnost města Rajhrad v sociální oblasti	38
2.3 Občanská vybavenost a služby města Rajhrad	42
2.3.1 Vzdělávací služby	42
2.3.2 Zdravotnické služby	45
2.3.3 Instituce zajišťující podporu chodu města	45
2.3.4 Instituce historické a církevní	46
2.3.5 Kulturní a sportovní akce	47
2.4 Sociální a komunitní služby ve městě Rajhrad	48
2.4.1 Oblastní charita Rajhrad.....	48
Hospic.....	49
Pečovatelská a ošetřovatelská služba	50

Krizová pomoc	51
2.4.2 Domov pro seniory Dům Matky Rosy	51
2.5 Komunitní plán rozvoje sociálních služeb Židlochovicka 2011 – 2015	53
2.5.1 Možná úskalí poskytování sociálních služeb na venkově.....	57
2.6 Místní průzkum spokojenosti a názorů obyvatel	58
2.6.1 Spokojenost obyvatel s úrovní života ve městě Rajhrad.....	61
2.6.2 Spokojenost se sociálními a komunitními službami ve městě Rajhrad	64
2.6.3 Názor na stav měnícího se komunitního prostředí města Rajhrad	65
3 SHRUTÍ VÝSLEDKŮ PRŮZKUMU, STANOVENÍ PRIORIT	68
ZÁVĚR	71
RESUMÉ	72
ANOTACE	73
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	74
SEZNAM SYMBOLŮ A ZKRATEK	80
SEZNAM PŘÍLOH	81

ÚVOD

Každé město je komunitou lidí, kteří žijí v geograficky definované oblasti a mezi kterými existují vzájemné sociální vazby ve smyslu příbuzenství, přátelství a známosti v geografické oblasti a také ve smyslu účasti na aktivitách komunity. Tito lidé jsou citově vázáni k sobě navzájem a k místu, kde žijí. Přirozeným posláním a funkcí každého města je pak poskytovat svým občanům zázemí a jistou péči o ně ve smyslu komunitních a sociálních služeb směrem ke svým obyvatelům.

Pokud budeme vycházet z obecné definice, tak sociální službou rozumíme činnost nebo soubor činností zajišťujících pomoc a podporu osobám za účelem sociálního začlenění nebo prevence sociálního vyloučení. V tomto smyslu jsou sociálními službami specializované činnosti, které mají pomoci člověku řešit jeho nepříznivou sociální situaci. Příčiny vzniku nepříznivé sociální situace jsou různé, a proto také může v každém městě existovat rozmanitá škála sociálních služeb, které mají za cíl člověku pomoci. Pojem komunitní služby můžeme zase chápat jako uspořádání služeb péče pro občany zaměřené na jedince či skupiny v dané komunitě, kteří mohou být určitým způsobem ohroženi, vyloučeni nebo jsou vystaveni nějakým společenským problémům. Z širšího úhlu chápání se mohou tyto dva pojmy až prolínat a může být těžké rozlišit služby sociální a komunitní. Všechny tyto služby mají přímý vliv na kvalitu života lidí a na zázemí, jež pozitivně ovlivňuje život lidí ve městě a v určité komunitě, například jako sousedů.

Tato diplomová práce bude proto zaměřena na ***popis a rozbor sociálních a komunitních služeb ve městě Rajhrad.***

Rajhrad ležící na pravém břehu řeky Svratky asi 12 km jižně od centra Brna je město s bohatou historií, kde v současnosti žije více než tři tisíce obyvatel. Toto město je jako každé jiné živoucí organismus, kterému se nevyhýbá trend této doby a rozrůstá se o nově přicházející obyvatele, tzv. „novousedlíky“. Příchod těchto nových obyvatel však nemění jen fyzickou podobu lokality, ale znamená také zásah do sociálního a společenského života města Rajhrad.

Nově vzniklá realita rozrůstajících se částí města o novou výstavbu či tzv. „satelitní městečka“ je častým námětem k diskuzi. Jedni se této nové výstavby zastávají, druzí ji kritizují. Tato změna sociálního prostředí města Rajhrad po příchodu nových obyvatel má v sobě totiž jak pozitivní tak negativní prvky a s tím související dopad na obyvatele.

Má vliv na povahu a existenci nově utvářených sociálních vazeb mezi lidmi ve městě a na stav komunitního prostředí mezi nově příchozími a stávajícími obyvateli Rajhradu, kde často hraje velkou roli jejich rozdílnost.

Městečka bývají v mnoha případech také oddělená od původní vesnice a starousedlíci se s přistěhovalci těžko sžívají a často mívají pocit, že se na ně nově příchozí povyšují. Novousedlíci se však většinou nedruží ani mezi sebou. V satelitních městech téměř nejsou místa a příležitosti, kde by se spolu mohli potkávat.

Tato demografická změna pak může znamenat jiné potřeby obyvatel, co se týče sociálních a komunitních služeb zajišťované městem.

Proto bude tato diplomová práce kromě obecného zhodnocení sociálních a komunitních služeb ve městě Rajhrad sledovat rozsah, kvalitu a přiměřenost těchto služeb v souvislosti se společenským fenoménem dneška, a to sblížením tzv. „starousedlíků“ a „novousedlíků“.

Komunitními a sociálními službami z pohledu města jako poskytovatele můžeme chápat uspořádání služeb pro občany, které směřují k pomoci lidem a řešení problémových společenských situací v rámci místního společenství. Smyslem sociálních a komunitních služeb je nejen poskytovat potřebnou pomoc a zázemí, ale také aktivizovat členy komunity, aby se sami zajímali o řešení společných problémů aktuálních pro dané místo, v našem případě ve městě Rajhrad, kde žijí.

Zmapováním tohoto měnícího se prostředí a následným cíleným plánováním rozvoje sociálních a komunitních služeb pak může město zajistit proces aktivního zjišťování potřeb obyvatel Rajhradu a hledání způsobů jejich uspokojování s využitím dostupných zdrojů.

Cílem diplomové práce je popsat a zmapovat rozsah, kvalitu a přiměřenost sociálních a komunitních služeb ve městě Rajhrad, a to především v souvislosti s proměnou sociálního a společenského prostředí způsobenou příchodem nových obyvatel.

V první části práce jsou obecně charakterizovány sociální a komunitní služby, jejich význam, funkce i návaznost na komunitní plánování sociálních služeb ve městě.

V praktické části diplomové práce je nejdříve stručně představeno město Rajhrad, aktuálně dostupné sociální a komunitní služby, plán sociálních služeb a jsou popsány změny týkající se nově příchozích obyvatel, nově vzniklých výstaveb a celkového vlivu sub urbanizace. V rámci této části jsou nejen zmapovány, ale také zhodnoceny existující sociální a komunitní služby města Rajhrad.

Stěžejní součástí praktické části diplomové práce představuje místní průzkum zaměřený na zjištění názoru místních obyvatel na úroveň a šíři poskytovaných sociálních a komunitních služeb. Součástí je také průzkum fenoménu současné doby, a to sblížení se a sžití se tzv. starousedlíků a nově příchozích obyvatel. Jsou zkoumány názory a potřeby obou skupin, a to jak z pohledu sociologického, tak z pohledu společenského. Na základě zjištěných skutečností zhodnotím přiměřenost sociálních a komunitních služeb, podtrhnu kladné stránky, ale i úzká místa vyžadující zlepšení. V neposlední řadě se pokusím nastínit možná řešení a vize vedoucí k cílenému plánování rozvoje sociálních a komunitních služeb, reflektující aktuální potřeby obyvatel města Rajhrad.

Při zpracování je výchozí získání poznatků studiem odborné literatury, odborných zdrojů na internetu a jiných materiálů, ale také z praktických zkušeností a z výsledků provedeného místního průzkumu prostřednictvím dotazníkového šetření.

Diplomová práce je nejen zajímavým poznáním skutečnosti, ale může také sloužit jako podklad pro město Rajhrad pro následné cílené plánování rozvoje sociálních a komunitních služeb majících vliv na sociální a společenské prostředí města.

1 SOCIÁLNÍ A KOMUNITNÍ SLUŽBY

1.1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

Služby jsou nehmotné produkty směňované přímo mezi poskytovateli a zákazníkem bez uplatňování autorských práv. Obecně lze o službách hovořit jako o aktivitě, která naplňuje určitý cíl a může být orientována buď na člověka, jako jsou zdravotní a sociální služby, nebo na předmět.¹

Základní definice pojmu sociální služba či nepříznivá sociální situace vychází přímo ze *zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách*.

Sociální službou rozumíme činnost nebo soubor činností podle tohoto zákona zajišťujících pomoc a podporu osobám za účelem sociálního začlenění nebo prevence sociálního vyloučení. *Nepříznivou sociální situací* je pak oslabení nebo ztráta schopnosti z důvodu věku, nepříznivého zdravotního stavu, pro krizovou sociální situaci, životní návyky a způsob života vedoucí ke konfliktu se společností, sociálně znevýhodňující prostředí, ohrožení práv a zájmů trestnou činností jiné fyzické osoby nebo z jiných závažných důvodů řešit vzniklou situaci tak, aby toto řešení podporovalo sociální začlenění a ochranu před sociálním vyloučením.²

Nesnadno definovatelný pojem je *komunita*. Uvádí se, že existuje asi sto různých definic komunity. Komunita je obtížně vymežitelným pojmem i proto, že ji není možné vymezit prostě geograficky nebo jiným objektivním způsobem. Do úvahy je třeba vzít i vzájemnou interakci, sdílené symboly a významy.³ Pojem komunita neexistuje jen v geografickém a materiálním smyslu, ale reflektuje rovněž myšlení a pocity lidí.⁴ Jedna z dalších definic komunitu označuje za sociální útvar charakterizovaný jednak zvláštním typem sociálních vazeb uvnitř, mezi členy, jednak specifickým postavením navenek, v rámci širšího společenského prostředí.⁵ Pojem *komunitní péče* či *služba* můžeme chápat v širším slova smyslu jako organizaci zdravotních, sociálních a jiných služeb v

¹ MOLEK, Jan. *Marketing sociálních služeb*. 1. vyd. Praha: VÚPSV, 2009. 163 s. ISBN: 978-80-7416-026-4.

² *Zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách* [online]. Dostupné z <<http://www.sagit.cz/pages/sbirkatxt.asp?zdroj=sb06108&cd=76&typ=r>>

³ ZATLOUKAL, Leoš. *Plánování rozvoje sociálních služeb metodou komunitního plánování*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. 255 s. ISBN: 978-80-244-2128-5.

⁴ POPPLE, Keith. *Analysing community work: its theory and practice*. 1st pub. Maidenhead; Philadelphia: Open University Press, 1995. 131 s. ISBN: 0-335-19408-7.

⁵ KELLER, Jan Úvod do sociologie. 5. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2004. 204 s. ISBN: 80-86429-39-3.

lokálních podmínkách jednotlivých územních regionů. Její organizace a řízení patří většinou hlavně do kompetence státní správy a místní samosprávy. Diskutované komunitní služby vychází z definice komunity jako skupiny osob žijící v určitém vymezeném prostoru a tvořící autonomní jednotku. Její členové se vyznačují určitými společnými znaky. V řadě evropských zemí představují komunitní služby širokou oblast terénních i pobytových služeb. Přesahují však klasické chápání takovýchto služeb. Nejde jen o poskytování zdravotní a sociální péče, ale zahrnují také péči psychologickou, poradenskou, duchovní atd. Oproti primární péči se liší v tom, že je více orientována na skupinu osob a celé komunity a vychází z jejich specifických potřeb, např. senioři, ohrožená mládež, sociálně slabší rodiny, nezaměstnaní, svobodné matky atd.⁶ **Komunitní práci** můžeme definovat jako proces asistence běžným lidem při zlepšení jejich komunit pomocí převzetí kolektivních akcí.⁷ Tato definice komunitní práce obsahuje dva důležité prvky, a to zaměření na komunitu jako celek a využití klíčového prostředku, kterými jsou kolektivní akce. Komunitní práce je jednou ze tří metod sociální práce, která se zaměřuje zejména na pomoc lidem v rámci místní komunity, snaží se určit jejich sociální potřeby, zvážit nejúčinnější způsoby jejich naplnění a začít na nich pracovat do té míry, jak to umožňují zdroje, které jsou k dispozici.⁸

1.1.1 LEGISLATIVNÍ RÁMEC

Současná právní úprava sociální politiky vychází ze strategického dokumentu Ministerstva práce a sociálních věcí, kterým je tzv. **Bílá kniha v sociálních službách**. Bílé knihy navazující na dokumenty Evropské Komise jsou dokumenty, které obsahují návrhy na činnost Společenství v určité oblasti. Bílá kniha definuje základní principy transformace sociální politiky České republiky vycházející z evropského pojetí sociální politiky, jejímž hlavním cílem je usnadnit lidem z ohrožených skupin účast na trhu práce a přístup ke zdrojům, právům, službám a zboží, dále pak předcházet riziku sociálního vyloučení, pomáhat nejzranitelnějším a v neposlední řadě mobilizovat všechny důležité účastníky. Další důležitý dokument představují **Národní akční plány**

⁶ MARKOVÁ, Marie. Zdravotnické noviny: *Jak můžeme přispět k rozvoji komunitní péče v České republice*. [online]. Praha: Mladá fronta a.s., 9.9.2009, © 2007-2012 [cit. 2012-02-07]. Dostupné z: <http://www.zdn.cz/clanek/sestra/jak-muzeme-prispet-k-rozvoji-komunitni-pece-v-ceske-republice-444781>.

⁷ TWELVETREES, Alan. *Community work*. Macmillan Education: Basingstoke, 1991. 180 s. ISBN 10 0333495063.

⁸ ZATLOUKAL, Leoš. *Plánování rozvoje sociálních služeb metodou komunitního plánování*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. 255 s. ISBN: 978-80-244-2128-5.

sociálního začleňování, které vydává Ministerstvo práce a sociálních věcí. Aktuální akční plán je na léta 2008 až 2010. Zasedáním Evropské rady v Lisabonu v březnu roku 2000 byl zahájen tzv. „Lisabonský proces“, jehož cílem bylo, aby se EU do roku 2010 stala nejkonkurenceschopnější a nejdynamičtější ekonomikou na světě, založenou na znalostech, schopnou trvale udržitelného růstu s větším počtem lepších pracovních míst a vyšší sociální soudržností. Jako metoda k dosažení tohoto cíle byla přijata Otevřená metoda koordinace. Na následujícím zasedání Evropské rady v Nice v prosinci téhož roku byl přijat Evropský sociální program, jehož součástí je boj proti chudobě a sociálnímu vyloučení, a byly stanoveny první společné cíle v boji proti chudobě a sociálnímu vyloučení. Na základě těchto cílů od roku 2001 do roku 2006 předkládaly členské státy EU své Národní akční plány sociálního začleňování Evropské komisi. Na jarním summitu Evropské rady v březnu 2005 došlo k revizi Lisabonské strategie, která se začala prioritně orientovat na růst a zaměstnanost. Nástrojem realizace nové Lisabonské strategie se stal Národní program reforem (první programy předkládaly členské státy EU na období 2005 – 2008), se kterým měly být strategie v oblasti sociální ochrany a sociálního začleňování úzce propojeny. Spolu se změnou v Lisabonské strategii došlo také ke změnám ve strategii sociálního začleňování. Tři samostatné procesy koordinace v oblastech sociálního začleňování, důchodů a zdravotní a dlouhodobé péče byly sladěny v jeden proces. Od roku 2006 členské státy EU předkládají Evropské komisi Národní zprávu o strategiích sociální ochrany a sociálního začleňování, kterou sestavují podle společných cílů schválených Evropskou radou v březnu 2006. Národní zprávy se skládají z následujících částí:

- společný přehled,
- národní akční plán sociálního začleňování,
- národní strategická zpráva v oblasti důchodů,
- národní strategie zdravotní a dlouhodobé péče.

Národní akční plány sociálního začleňování (NAPSI) jsou jednak národními strategiemi jednotlivých zemí v boji s chudobou a sociálním vyloučením, ale současně základním prvkem Otevřené metody koordinace, která je nyní aplikována v politikách zaměstnanosti, sociální ochrany a sociálního začleňování a v oblasti zdravotní a dlouhodobé péče. První Národní zprávy o strategiích sociální ochrany a sociálního začleňování předkládaly členské státy EU na léta 2006 – 2008, následovaly Národní zprávy na tříleté období 2008 – 2010 (včetně roku 2010). V roce 2010 Lisabonský

proces končí a následující koncepce pro boj s chudobou a sociálním vyloučením budou již vycházet z nově přijaté Strategie EU 2020.⁹

Evropská platforma pro boj proti chudobě a sociálnímu vyloučení proto pracuje na tom, aby se podařilo splnit cíl, který si EU vytkla. Do roku 2020 snížit počet chudých a sociálně vyloučených lidí alespoň o 20 milionů. Platforma tvoří součást *strategie Evropa 2020 pro inteligentní a udržitelný růst podporující sociální začlenění*. Její činnost byla zahájena v roce 2010. Za boj proti chudobě a sociálnímu vyloučení jsou v první řadě odpovědné vlády jednotlivých členských států. EU má koordinační roli při tvorbě osvědčených postupů a podpoře vzájemného učení, stanovení pravidel platných pro celou EU, uvolňování finančních prostředků.¹⁰

Na výše uvedené navazuje další významný právní dokument, a to *Vládní Strategie boje proti sociálnímu vyloučení 2011 – 2015*, která se zaměřuje na jeden z největších sociálních problémů České republiky v současnosti, který se nejviditelněji projevuje vznikem sociálně vyloučených lokalit. Strategie obsahuje více než stovku konkrétních opatření, do jejichž plnění budou zapojeny zejména resorty školství, práce a sociálních věcí, vnitra, místního rozvoje a také Agentura pro sociální začleňování. Opatření jsou zaměřena především na podporu zaměstnanosti, zapojení sociálně znevýhodněných dětí do hlavního vzdělávacího proudu, prevenci rozpadu rodiny a odebírání dětí do ústavní péče či bezpečnost uvnitř a v okolí sociálně vyloučených lokalit. Na přípravě strategie se podílela více než stovka odborníků z jednotlivých resortů, Sekce pro lidská práva Úřadu vlády, Agentury pro sociální začleňování, akademické sféry i z neziskového sektoru.

Nejvýznamnější opatření Strategie oblasti sociálních služeb jsou následující:

- povinnost obcí s rozšířenou působností vytvořit střednědobé plány sociálních služeb,
- vytvoření jednotného multidisciplinárního přístupu při řešení tíživých situací rodin, zvyšování rodičovských dovedností a řešení sociopatologických jevů u dětí a mládeže,
- upravit zákon tak, aby nebylo možné posílat děti do ústavu kvůli špatné ekonomické situaci rodiny,

⁹ Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Sociální služby: Národní akční plány sociálního začleňování (NAPSI)* [online]. Praha, 26.7.2010 [cit. 2012-02-07]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/9087>.

¹⁰ Evropská komise: Zaměstnanost, sociální věci a sociální začlenění. *Evropská platforma pro boj proti chudobě a sociálnímu vyloučení* [online]. 2011 [cit. 2012-02-07]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=961&langId=cs>.

- zavedení zdravotních asistentů.¹¹

Sociální služby jsou definovány *zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách*, který upravuje:

- podmínky nároku na příspěvek na péči, výši a výplatu příspěvku, řízení o příspěvku a kontrolu jeho využívání,
- druhy sociálních služeb a úhradu nákladů za jejich poskytování,
- podmínky poskytování sociálních služeb a registraci poskytovatelů,
- inspekci poskytování sociálních služeb,
- financování sociálních služeb,
- předpoklady pro výkon povolání sociálního pracovníka a další činnosti v sociálních službách.

Neméně důležitá je také vyhláška, kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách, *Vyhláška č. 505/2006 Sb.*

Hlavním cílem tohoto zákona je vytvoření podmínek pro uspokojování oprávněných potřeb osob, které jsou oslabeny v jejich prosazování. Norma vychází z obecného principu solidarity ve společnosti a současně podporuje princip rovných příležitostí pro všechny členy společnosti. Podle zákona má být poskytována pomoc:

- dostupná z hlediska typu pomoci, územní dostupnosti, informační dostupnosti a v neposlední řadě také z hlediska ekonomického,
- efektivní, bude tedy uzpůsobena tak, aby vyhovovala potřebě člověka a nikoliv „potřebám“ systému,
- kvalitní, což znamená, že bude zabezpečována způsobem a v rozsahu, který odpovídá současnému poznání a možnostem společnosti,
- bezpečná – má být zabezpečována tak, aby neomezovala oprávněná práva a zájmy osob,
- hospodárná – bude zabezpečována tak, aby veřejné i osobní výdaje používané na poskytnutí pomoci v maximálně možné míře pokrývaly objektivizovaný rozsah potřeb.

Tato právní úprava zavedla institut komunitního plánování, který vymezuje v §3 jako plán rozvoje sociálních služeb, což je dle definice zákona výsledek procesu aktivního zjišťování potřeb osob ve stanoveném území a hledání způsobů jejich uspokojování s

¹¹ Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Strategie boje proti sociálnímu vyloučení na období 2011 – 2015*. Praha, 2011. Dostupné z: <http://www.romea.cz/dokumenty/strategie-2011-2015.pdf>

využitím dostupných zdrojů, jehož obsahem je popis a analýza existujících zdrojů a potřeb, včetně ekonomického vyhodnocení, strategie zajišťování a rozvoje sociálních služeb, povinnosti zúčastněných subjektů, způsob sledování a vyhodnocování plnění plánu a způsob, jakým lze provést změny v poskytování sociálních služeb. Obec pak může dle §94 *zpracovávat střednědobý plán rozvoje sociálních služeb* ve spolupráci s krajem/obcemi, poskytovateli sociálních služeb na daném území a za účasti osob, kterým jsou poskytovány služby sociální pomoci.¹²

Právními předpisy upravující především obecná ustanovení a organizaci a řízení v oblasti sociální péče jsou *zákon č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, vyhláška č. 149/1988 Sb.*, kterou se provádí zákon o sociálním zabezpečení, *vyhláška č. 182/1991 Sb.*, kterou se provádí zákon o sociálním zabezpečení a zákon ČNR o působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení a *zákon č. 114/1988 Sb.* zákon o působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení.¹³

1.2 HISTORIE A SOUČASNOST

Dva souběžně působící motivy poskytování sociálních služeb se v historii Evropy v podstatě nemění. Služby byly a stále jsou motivovány snahou pomoci chudým, případně jinak sociálně slabým lidem, a současně se do nich promítá zájem osob nebo skupin disponujících mocí na udržování společenské rovnováhy.

V raném středověku se první sociální služby objevily po přijetí křesťanství za státní náboženství a po zřízení církve. První církevní sociální služby začaly poskytovat kláštery a později farnosti. V rámci katolické církve vznikaly v raném středověku první řády orientované na pomoc chudým a nemocným. Ve středověku začala vyvíjet svou činnost rovněž tzv. církevní bratrstva, zpravidla utvořená kolem určité farnosti.

Kláštery spolu s farnostmi tak představovaly v podstatě první instituce, které plánovitě a více či méně organizovaně poskytovaly dlouhodobou pomoc chudým, nejvíce prostřednictvím služeb věcného charakteru jako strava, nocleh, případně ošacení. Církev byla prvním poskytovatelem sociálních služeb.

Na našem území byla veřejná chudinská péče legislativně upravena až v polovině 19. století a uchovala si své historicky ustálené pojetí jako péče poskytovaná obcemi, tedy

¹² *Zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách* [online]. Dostupné z <<http://www.sagit.cz/pages/sbirkatxt.asp?zdroj=sb06108&cd=76&typ=r>>

¹³ Portál pro sociální oblast města Prahy. *Zákony a související právní předpisy* [online]. Praha: Magistrát hl. m. Prahy, © 2008 - 2011 [cit. 2012-02-07]. Dostupné z: http://socialni.praha.eu/jnp/cz/zakony_a_predpisy/index.html.

na místní úrovni. V prozatímním obecním zřízení č. 170/1849 ř.z. byl v tomto duchu zakotven právní nárok příslušníků obce na zaopatření podle dokázané potřeby. Obecní zákon č. 18/1862 ř.z. pak v rámci samostatných působností obce stanovil rovněž povinnost obce „pečovati o chudé a obecní ústavy dobročinné“.

Po vzniku Československé republiky v roce 1918 došlo k tzv. recepci rakousko-uherského práva, tedy k převzetí velkého množství rakousko-uherských předpisů do právního řádu ČSR. Primárně měla zabezpečení chudého obstarat rodina, dále pak měl být zajištěn z jiných systémů veřejného zabezpečení, ze strany spolků, fondů a jiných soukromoprávních subjektů. Až pak vznikla povinnost správních orgánů – postupně obce, okresu a země – poskytnout potřebnou chudinskou péči.

Důstojnost každého lidského života jako cíl sociální politiky států i globálního společenství byla deklarována OSN v roce 1948. Ke změně koncepce sociálního zabezpečení přistoupil u nás komunistický režim s jistým zpožděním. Nicméně hned v roce 1948 byl zrušen institut domovského práva a nahrazen institutem československého občanství. Starost o znevýhodněné tím přešla z obcí na stát. Nový jednotný systém sociálního zabezpečení kodifikoval až zákon č. 55/1956 Sb., o sociálním zabezpečení. Tento zákon převedl v podstatě veškerou sociální péči na stát a jeho orgány. Církevní a jiné nestátní ústavy se postupně rušily nebo je přebíral do rukou stát. Po osmi letech byl přijat zákon č. 101/1964 Sb. dle kterého byla sociální péče poskytována občanům se změněnou pracovní schopností, občanům těžce poškozeným na zdraví a starým občanům. Zákon č. 121/1975 Sb., o sociálním zabezpečení, zavádí péči o společensky nepřizpůsobené občany. V této souvislosti byla stanovena povinnost zaměstnavatelských organizací přijmout takového občana do práce, pokud jej národní výbor doporučil a pomáhat mu v zařazení do řádného života. Následujícím právním předpisem upravujícím v rámci sociálního zabezpečení i sociální péči byl zákon č. 100/1988 Sb. o sociálním zabezpečení. Jak je z výše uvedeného patrné, nebyl naší právní úpravou ve druhé polovině 20. století poskytnut téměř žádný prostor pro další rozvoj sociálních služeb. Důraz se kladl především na ústavní péči, na pečovatelskou službu jako v podstatě jedinou terénní sociální službu a na poradenství.

Po roce 1989 nastaly v naší republice zásadní změny, a to jak v oblasti politické a ekonomické, tak v oblasti sociální. Již v roce 1990 byl připraven scénář sociální

reformy – jakýsi program postupu reforem v jednotlivých částech československého systému sociální ochrany.¹⁴

1.3 CHARAKTERISTIKA SOCIÁLNÍCH SLUŽEB

Lidé se svými rodinami, přáteli a sousedy vytvářejí přirozené komunity. Komunita je místo, které je definováno způsoby, kterými lidé zde žijící tráví svůj všední život a účastní se vzájemných sociálních vazeb. Místo, kde chodí nakupovat, do školy, do práce, kde se věnují volnočasovým aktivitám. Způsoby, jak veřejná doprava spojuje města a vesnice. Jaké a kde jsou místní instituce, které jsou stěžejní pro místní identitu a pro místní aktivity. Mohou to být radnice, knihovna, sportovní klub, pěvecký sbor či například kostel.¹⁵ Posláním sociálních služeb je pomoci lidem udržet si nebo znovu nabýt své místo v této komunitě, ve většinové společnosti, ve svém přirozeném společenství. Sociální služby se týkají každého. Sociální služby jsou o lidech v jejich přirozeném prostředí. Jaké služby jsou poskytovány, vyplývá z individuálních potřeb lidí a z celkových potřeb komunit, v nichž tito lidé žijí.¹⁶

Sociální služby vykazují všechny obecné charakteristiky, které jsou vlastní službám. Avšak i přes tuto skutečnost se sociální služby a jejich trh liší od „klasických“ služeb a jejich trhů. Podstata odlišnosti vyplývá z role, kterou sociální služby sehrávají ve společnosti. Základní symptomy, jimiž se sociální služby odlišují od „klasických“ služeb komerční sféry jsou:

- způsob financování,
- závislost na politických rozhodnutích, vazba na legislativu,
- provázanost se sítěmi existujícími v místní komunitě,
- intimní povaha služeb, významná role rodiny či jiných neformálních společenství,
- etická a hodnotová dimenze.¹⁷

Prostřednictvím sociálních služeb je zajišťována pomoc při péči o vlastní osobu, zajištění stravování, ubytování, pomoc při zajištění chodu domácnosti, ošetřování,

¹⁴ MATOUŠEK, Oldřich a kol. *Sociální služby: legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007. 183 s. ISBN: 978-80-7367-310-9.

¹⁵ GOJOVÁ, Alice, GOJOVÁ, Vendula. *Community social work*. 1. vyd. Ostrava: Universitas Ostraviensis, 2008. ISBN: 978-80-7368-625-3.

¹⁶ *Bílá kniha v sociálních službách*. Konzultační dokument. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, únor 2003. Dostupné z <http://www.mpsv.cz/files/clanky/736/bila_kniha.pdf>.

¹⁷ MOLEK, Jan. *Marketing sociálních služeb*. 1. vyd. Praha: VÚPSV, 2009. 163 s. ISBN: 978-80-7416-026-4.

pomoc s výchovou, poskytnutí informace, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, psycho- a socioterapie, pomoc při prosazování práv a zájmů. Cílem sociálních služeb je podporovat rozvoj nebo alespoň zachování stávající soběstačnosti uživatele, jeho návrat do vlastního domácího prostředí, obnovení nebo zachování původního životního stylu, rozvíjet schopnosti uživatelů služeb a umožnit jim, pokud toho mohou být schopni, vést samostatný život, snížit sociální a zdravotní rizika související se způsobem života uživatelů.¹⁸

Komunitní péči a poskytování služeb pak můžeme dělit vzhledem k oblasti sociální následovně:

- a) kategorie znevýhodněných,
- b) komunity zájmů, neorganizovaná seskupení lidí potřebujících pomoc,
- c) servisní komunity, čili organizované propojení komunity obyvatel schopných poskytovat pomoc se sítí profesionálních organizací,
- d) obec, která je sociálním prostorem, v němž se vytvářejí vztahy mezi poskytovateli služeb a znevýhodněnými, kteří jsou schopni určit své potřeby a podpořit jejich naplnění akcí.¹⁹

Z hlediska komunitního plánování sociálních služeb se jako nejjednodušší jeví definovat komunity pomocí lokality. Přesto nelze opomenout i rozměr vztahů, pocitu loajality a symbolických hranic komunity.²⁰

1.3.1 STRUKTURA SOCIÁLNÍCH SLUŽEB

Příčiny vedoucí ke vzniku nepříznivé sociální situace jsou z hlediska své podstaty různorodé jako věk, nepříznivý zdravotní stav, životní návyky a způsob života vedoucí ke konfliktu se společností, sociálně znevýhodňující prostředí, ohrožení práv a zájmů trestnou činností jiné fyzické osoby apod. Pomoc jedinci při jejich řešení vyžaduje existenci řady více či méně specifických sociálních služeb. Škála sociálních služeb je

¹⁸ Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Sociální služby*. [online]. Praha, 2011 [cit. 2012-02-07]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/9>.

¹⁹ ROSECKÝ, Daniel, ORINIAKOVÁ, Pavla. *Komunitní plánování sociálních služeb*. Plzeň: CpKP ČR, 2003. 40 s. ISBN: 2-1179.815.

²⁰ ZATLOUKAL, Leoš. *Plánování rozvoje sociálních služeb metodou komunitního plánování*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. 255 s. ISBN: 978-80-244-2128-5.

tudíž relativně široká a svým způsobem i různorodá. Lze je členit podle nejrůznějších kritérií, například orientace, způsobu poskytování, zařízení poskytující služby.²¹

Zákon o sociálních službách přináší novou kategorizaci sociálních služeb, do určité míry převzatou z německé právní úpravy.²²

Sociální služby se z hlediska funkce (orientace), kterou ve společnosti plní, dělí do následujících třech základních skupin:

- **sociální poradenství,**
- **služby sociální prevence,**
- **služby sociální péče.**²³

SOCIÁLNÍ PORADENSTVÍ

Smyslem sociálního poradenství je poskytnout jedinci potřebné informace, které přispívají k řešení nepříznivé sociální situace týkající se jak jeho samého, tak i nejbližších příbuzných (členové rodiny). Poradenství zahrnuje jak součást **preventivní** (orientace na předcházení vzniku obtížných sociálních situací, jakož i eliminaci jejich příčin či nepříznivých podmínek), tak **nápravnou** (orientace na řešení problémů jednotlivce i jeho rodiny, jakož i zmírnění důsledků, z nich vyplývajících).²⁴

Sociální poradenství dle zákona zahrnuje:

- **Základní sociální poradenství,** smyslem je poskytovat jedincům potřebné informace, přispívající k řešení jejich nepříznivé sociální situace. Zabezpečováno je všemi poskytovateli sociálních služeb, a to bez ohledu na to, kdo je o radu požádá.
- **Odborné sociální poradenství** je orientováno na potřeby jednotlivých sociálních skupin, které se profilují buď podle nějakého jevu (např. oběti trestných činů a domácího násilí) nebo podle cílové skupiny (např. osoby se zdravotním postižením, manželé, senioři). Poskytovateli odborného sociálního poradenství jsou občanské poradny, manželské a rodinné poradny, poradny pro seniory, poradny pro osoby se zdravotním postižením, poradny pro oběti trestných činů a domácího násilí. Odborné

²¹ MOLEK, Jan. *Marketing sociálních služeb*. 1. vyd. Praha: VÚPSV, 2009. 163 s. ISBN: 978-80-7416-026-4.

²² MATOUŠEK, Oldřich a kol. *Sociální služby: legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007. 183 s. ISBN: 978-80-7367-310-9.

²³ MOLEK, Jan. *Marketing sociálních služeb*. 1. vyd. Praha: VÚPSV, 2009. 163 s. ISBN: 978-80-7416-026-4.

²⁴ ZATLOUKAL, Leoš. *Plánování rozvoje sociálních služeb metodou komunitního plánování*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. 255 s. ISBN: 978-80-244-2128-5.

sociální poradenství zahrnuje i sociální práci s jedinci, jejichž způsob života může vést ke konfliktu se společností a jeho součástí je též půjčování kompenzačních pomůcek.²⁵

SLUŽBY SOCIÁLNÍ PREVENCE

Primárním posláním služeb sociální prevence je přispět k eliminaci jevů a situací, které mohou vést k sociálnímu vyloučení jedince a nejsou a priori způsobeny neschopností pečovat o sebe z důvodu věku či zdravotního stavu. Orientovány jsou na změnu nepříznivých sociálních či socioekonomických podmínek vedoucích ke vzniku a šíření *sociálně patologických jevů*, jakými jsou kriminalita, zneužívání návykových látek, krize v rodině apod.²⁶

Cílem služeb sociální prevence je zejména eliminovat vznik příčin negativních společenských jevů, zamezit šíření sociálně patologických jevů do dosud nezasažené části společnosti a napomoci jedincům (nositelům sociálně patologického chování) při opětovném sociálním začlenění do společnosti.²⁷

Mezi služby sociální prevence patří:

Raná péče

Telefonická krizová pomoc

Tlumočnické služby

Azylové domy

Domy na půl cesty

Kontaktní centra

Krizová pomoc

Nízkoprahová denní centra

Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež

Noclehárny

Služby následné péče

Sociálně terapeutické dílny

Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi

Sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením

Terapeutické komunity

Terénní programy

*Sociální rehabilitace*²⁸

SLUŽBY SOCIÁLNÍ PÉČE

Dle zákona o sociálních službách mají služby sociální péče napomáhat osobám zajistit jejich fyzickou a psychickou soběstačnost s cílem umožnit jim v nejvyšší možné míře

²⁵ MOLEK, Jan. *Marketing sociálních služeb*. 1. vyd. Praha: VÚPSV, 2009. 163 s. ISBN: 978-80-7416-026-4.

²⁶ MOLEK, Jan. *Marketing sociálních služeb*. 1. vyd. Praha: VÚPSV, 2009. 163 s. ISBN: 978-80-7416-026-4.

²⁷ ZATLOUKAL, Leoš. *Plánování rozvoje sociálních služeb metodou komunitního plánování*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. 255 s. ISBN: 978-80-244-2128-5.

²⁸ ČÁMSKÝ, Pavel, SEMBDNER, Jan, KRUTILOVÁ, Dagmar. *Sociální služby v ČR v teorii a praxi*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011. 263 s. ISBN: 978-80-262-0027-7.

zapojení do běžného života společnosti a v případech, kdy to vylučuje jejich stav, zajistit jim důstojné prostředí a zacházení.²⁹

Mezi služby sociální péče patří:

Osobní asistence

Centra denních služeb

Pečovatelská služba

Sociální služby ve zdravotnických zařízeních.

Tísňová péče

Průvodcovské a předčitatelské služby

Podpora samostatného bydlení

Odlehčovací služby

Denní stacionáře

Domovy pro osoby se zdravotním postižením

Domovy pro seniory

Domovy se zvláštním režimem

Chráněné bydlení

*Týdenní stacionáře*³⁰

Zákon obsahuje rovněž dělení forem, v jakých se tyto služby mohou poskytovat. Jsou to služby:

➤ ***pobytové***

Pobytovými službami se rozumí služby spojené s ubytováním v zařízeních poskytujících sociální služby.³¹

➤ ***ambulantní,***

Ambulantními službami se rozumí služby, za kterými jedinec dochází - je doprovázen nebo dopravován - do zařízení, poskytujících tyto služby a součástí služby není ubytování.

➤ ***terénní.***

Terénními službami se rozumí služby, které jsou občanům poskytovány v jejich přirozeném prostředí.³²

1.3.2 FINANCOVÁNÍ SOCIÁLNÍCH SLUŽEB

Systém financování sociálních služeb determinuje v současné době jejich další rozvoj.

Více zdrojové financování je charakteristickým rysem financování sociálních služeb.

Zdroje financování závisejí na řadě faktorů souvisejících jak se službou samou (tedy

²⁹ ZATLOUKAL, Leoš. *Plánování rozvoje sociálních služeb metodou komunitního plánování*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. 255 s. ISBN: 978-80-244-2128-5.

³⁰ ČÁMSKÝ, Pavel, SEMBDNER, Jan, KRUTILOVÁ, Dagmar. *Sociální služby v ČR v teorii a praxi*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011. 263 s. ISBN: 978-80-262-0027-7.

³¹ MOLEK, Jan. *Marketing sociálních služeb*. 1. vyd. Praha: VÚPSV, 2009. 163 s. ISBN: 978-80-7416-026-4.

³² MATOUŠEK, Oldřich a kol. *Sociální služby: legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007. 183 s. ISBN: 978-80-7367-310-9.

produkem), tak i jejím poskytovatelem (tedy právní formou organizace poskytující sociální služby). Za zdroje příjmů lze obecně považovat tyto:

➤ **dotace ze státního rozpočtu,**³³

Vedle příspěvku na péči a úhrady od uživatele sociálních služeb jsou na zajištění poskytování sociálních služeb těm poskytovatelům, kteří jsou zapsáni v registru poskytovatelů sociálních služeb, poskytovány dotace ze státního rozpočtu. V r. 2007 byly poskytovatelům sociálních služeb poskytnuty dotace v celkové výši cca 6,7 mld Kč. Tyto dotace jsou poskytovány prostřednictvím rozpočtů jednotlivých krajů k financování běžných výdajů souvisejících s poskytováním sociálních služeb v souladu se zpracovaným střednědobým plánem rozvoje sociálních služeb. Dotaci poskytuje MPSV na základě žádosti předložené příslušným krajským úřadem. Součástí žádosti musí být podle zákona střednědobý plán rozvoje sociálních služeb vč. ekonomické analýzy v plánu identifikovaných potřeb a způsob jejich finančního zabezpečení.³⁴

➤ **dotace z rozpočtů obcí, měst a regionů,**³⁵

Od r. 2010 by dotace měly být vypláceny z rozpočtů krajů. Ze státního rozpočtu rovněž mohou být poskytnuty účelové dotace k financování běžných výdajů souvisejících s poskytováním sociálních služeb těm poskytovatelům, kteří jsou zapsáni v registru na podporu sociálních služeb, které mají celostátní nebo nadregionální charakter, na činnosti, které mají rozvojovou povahu (zejména na vzdělávání pracovníků v sociálních službách, na podporu kvality sociálních služeb, na zpracování střednědobých plánů krajů a plánů obcí v oblasti sociálních služeb), v případě mimořádných situací (tj. živelní pohroma, požár, ekologická nebo průmyslová havárie). Ze svého rozpočtu rovněž mohou na financování běžných výdajů souvisejících s poskytováním sociálních služeb přispívat těm poskytovatelům, kteří jsou zapsáni v registru poskytovatelů, poskytováním účelových dotací obce a kraje.³⁶

➤ **prostředky z programu Evropských společenství,**

➤ **příspěvky zřizovatelů,**

➤ **úhrady od klientů (příjemců služeb),**

³³ MOLEK, Jan. *Marketing sociálních služeb*. 1. vyd. Praha: VÚPSV, 2009. 163 s. ISBN: 978-80-7416-026-4.

³⁴ PRŮŠA, Ladislav. *Sociální služby – srovnání ČR a EU: Vzdělávání pracovníků sociální sféry*. Centrum sociálních služeb Praha, květen 2008, 61 s. Dostupné z: <http://www.vcvscr.cz/ke-stazeni/39socialni-sluzby-srovnani.pdf>

³⁵ MOLEK, Jan. *Marketing sociálních služeb*. 1. vyd. Praha: VÚPSV, 2009. 163 s. ISBN: 978-80-7416-026-4.

³⁶ PRŮŠA, Ladislav. *Sociální služby – srovnání ČR a EU: Vzdělávání pracovníků sociální sféry*. Centrum sociálních služeb Praha, květen 2008, 61 s. Dostupné z: <http://www.vcvscr.cz/ke-stazeni/39socialni-sluzby-srovnani.pdf>

Organizace poskytující sociální služby na „komerčním principu“ (mimo rámec vymezený zákonem 108/2006 Sb.) mají, oproti ostatním poskytovatelům, odlišný model financování. Rozhodujícím zdrojem jejich příjmů jsou platby od uživatelů (příjemců služeb) a v menší míře pak úhrady z veřejného zdravotního pojištění (mají-li s příslušnými pojišťovnami uzavřeny smlouvy) či jiných podnikatelských aktivit. Tyto organizace se mohou ucházet o granty, avšak dotace z veřejných zdrojů (státní rozpočet, rozpočty obcí, měst a regionů) jim poskytovány nejsou.

- *úhrady z veřejného zdravotního pojištění,*
- *dary,*
- *vedlejší hospodářská a mimořádná činnost* (výroba stravy, praní prádla, prodej výrobků).³⁷

PŘÍSPĚVEK NA PÉČI – NOVÝ NÁSTROJ FINANCOVÁNÍ SOCIÁLNÍCH SLUŽEB

Jednou z nejvýznamnějších změn, kterou nový zákon o sociálních službách přinesl, je koncipování nové sociální dávky – příspěvku na péči – která představuje zcela nový nástroj financování sociálních služeb a která výrazně přispěje k potřebným, žádoucím a očekávaným změnám v této oblasti.³⁸ Zákon 108/2006 Sb., o sociálních službách vychází z filozofie principu „*dotace na hlavu*“, tj. posílení příjmu osoby, která podle odborného posouzení státní posudkové komise služby potřebuje. Jeho cíle v oblasti financování sociálních služeb jsou:

- zabezpečit svobodnou volbu způsobu zajištění služeb a reverzibilní přechod od „pasivního závislého pacientství“ k „aktivnímu klientství“,
- sjednotit podmínky pro získání veřejných prostředků všemi subjekty poskytujícími péči, které mají akreditaci, a zajistit jejich rovnoprávné postavení i stabilní financování,
- zabezpečit spoluúčast jedince (klienta a pacienta) při řešení jeho sociální situace,
- zrušit paušalizaci pohledů na zdravotně postižené občany a starobní důchodce,
- nastartovat proces deinstitucionalizace a individualizace péče,
- reagovat na evropské trendy.³⁹

³⁷ MOLEK, Jan. *Marketing sociálních služeb*. 1. vyd. Praha: VÚPSV, 2009. 163 s. ISBN: 978-80-7416-026-4.

³⁸ PRŮŠA, Ladislav. *Sociální služby – srovnání ČR a EU: Vzdělávání pracovníků sociální sféry*. Centrum sociálních služeb Praha, květen 2008, 61 s. Dostupné z: <http://www.vcvser.cz/ke-stazeni/39socialni-sluzby-srovnani.pdf>

³⁹ MOLEK, Jan. *Marketing sociálních služeb*. 1. vyd. Praha: VÚPSV, 2009. 163 s. ISBN: 978-80-7416-026-4.

O příspěvek na péči se žádá v místně příslušném obecním úřadě obce s rozšířenou působností, který také provádí i kontrolu jeho využívání. Příspěvek na péči je poskytován na zajištění pomoci osobou blízkou nebo jinou fyzickou osobou, nebo poskytovatelem sociálních služeb, který je zapsán v registru poskytovatelů sociálních služeb.⁴⁰

Výsledkem je, že stát již nerozhoduje o tom, kdo se o občana postará, ale volba je na jedinci samém. Společenský efekt pak spočívá v podstatně lepším a účelnějším využívání veřejných prostředků, neboť předchází princip „dotace na lůžko“ - tedy poskytování dotací provozovatelům služeb, vedl k expanzi a neefektivnímu nadužívání.

Pokud budeme definovat sociální služby z hlediska úhrady nákladů za ně, jsou občanům poskytovány buď **bez úhrady nákladů** nebo za **částečnou** či **plnou úhradu nákladů**.

Bez úhrady nákladů jsou v zásadě poskytovány například služby sociální poradenství, raná péče, telefonická krizová pomoc, tlumočnické služby, sociálně aktivizační služby, terénní programy, sociální služby v kontaktních centrech a nízkoprahových zařízeních pro děti a mládež, služby sociálně terapeutických dílen a jiné. Za úhradu jsou poskytovány pobytové služby v týdenních stacionářích, domovech pro osoby se zdravotním postižením, domovech pro seniory, domovech se zvláštním režimem, chráněném bydlení, zdravotnických zařízeních ústavní péče, centrech sociálně rehabilitačních služeb.

Úhrada nákladů za sociální služby také závisí na charakteru organizace, která je poskytuje. Je-li poskytovatelem nezisková organizace (sociální služba je veřejným statkem), úhrada nákladů placená klientem zahrnuje ubytování, stravování a péči poskytovanou ve sjednaném rozsahu (výše úhrady je upravena zákonem 108/2006 Sb., o sociálních službách a vyhláškou č.505/2006 Sb.). V případě, že sociální služba je poskytována jako standardní tržní produkt ziskovou organizací, výše úhrady placené klientem je výsledkem individuální dohody mezi ním a poskytovatelem (smluvní cena).⁴¹

Hlavní **nedostatky financování sociálních služeb** jsou:

- neefektivní alokace příspěvku na péči,

⁴⁰ Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Systém finanční podpory poskytování sociálních služeb v ČR*. [online]. Praha, 2011 [cit. 2012-02-07]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/9>

⁴¹ MOLEK, Jan. *Marketing sociálních služeb*. 1. vyd. Praha: VÚPSV, 2009. 163 s. ISBN: 978-80-7416-026-4.

- neefektivní redistribuce státních dotací,
- nesystémové a neefektivní financování sociálně zdravotní péče,
- malá dostupnost a kapacita terénních a ambulantních služeb,
- nedostatečné odměňování pracovníků v sociálních službách.

Mezi **pozitivní aspekty financování sociálních služeb** v České republice můžeme řadit:

- zvyšování kvality pobytových služeb,
- zvyšování úrovně bydlení,
- posilující role uživatele (objekt x subjekt),
- vícezdrojové financování,
- navýšení počtu pracovníků,
- větší přehlednost,
- stejné podmínky bez ohledu na právní formu.⁴²

1.3.3 POSKYTOVATELÉ SOCIÁLNÍCH SLUŽEB

Kdo je poskytovatelem sociálních služeb a prostřednictvím koho jsou tyto poskytovány, stanovuje zákon 108/2006 Sb., o sociálních službách. Poskytovateli sociálních služeb ve smyslu uvedeného zákona jsou **územní samosprávné celky a jimi zřizované právnické osoby, další právnické osoby, fyzické osoby a ministerstvo práce a sociálních věcí a jím zřízené organizační složky státu.**⁴³

Zařízení, prostřednictvím kterých poskytovatelé sociálních služeb zabezpečují jejich vlastní realizaci, jsou:

<i>centra denních služeb,</i>	<i>denní stacionáře,</i>
<i>týdenní stacionáře,</i>	<i>domovy pro osoby se zdravotním postižením,</i>
<i>domovy pro seniory,</i>	<i>domovy se zvláštním režimem,</i>
<i>chráněné bydlení,</i>	<i>azylové domy,</i>
<i>domy na půl cesty,</i>	<i>zařízení pro krizovou pomoc,</i>
<i>nízkoprahová denní centra,</i>	<i>nízkoprahová zařízení pro děti a mládež,</i>
<i>noclehárny,</i>	<i>terapeutické komunity,</i>

⁴² HORECKÝ, Jiří. *Efektivní financování sociálních služeb*. 2009. Dostupné z: http://cz.hartmann.info/images/Efektivni_financovani_socialnich_sluzeb.pdf

⁴³ SEDLÁKOVÁ, Jaroslava. *Kvalita komunitního plánování sociálních služeb*. Vyd. 1. V Praze: Oeconomica, 2008. 76 s. ISBN: 978-80-245-1392-8.

*sociální poradny,
pracoviště rané péče.*⁴⁴

centra sociálně rehabilitačních služeb,

Kombinací zařízení sociálních služeb lze zřizovat mezigenerační a integrovaná centra. Sociální služby mohou být jak **veřejným statkem**, tak i **tržním produktem**.

Poskytovatelem sociálních služeb mohou v zásadě být následující dva typy organizací:

➤ **Organizace neziskového sektoru**

Organizace neziskového sektoru zahrnují právnické osoby, které nebyly zřízeny nebo založeny za účelem podnikání. Jejich činnost je upravena zákonem 108/2006 Sb. a vyhláškou č.505/2006 Sb.

➤ **Organizace ziskové**

Poskytují sociální služby na tržním principu. Podíl neziskových organizací na trhu sociálních služeb je, a s velkou pravděpodobností i nadále bude, více či méně dominantní. Třebaže mezi oběma typy organizací existuje řada rozdílů (tím nejpodstatnějším je, že neziskové organizace mohou svými podnikatelskými aktivitami vytvářet zisk, který však může být použit výhradně na cíle dané posláním organizace a nikoli přerozdělován mezi vedení organizace, její vlastníky či jiné subjekty), mají (měly by mít) i mnoho společného.

Nejpodstatnějším společným jmenovatelem je, a na to bohužel řada neziskových organizací často zapomíná, **služba zákazníkovi a vzájemně výhodná směna**.

Dosáhnout tyto cíle v konkurenčním prostředí je však obtížné (zpravidla i nemožné), pakliže se organizaci nepodaří optimálně využívat veškeré své disponibilní zdroje (materiálové, lidské, finanční, informační).⁴⁵

ROLE OBECNĚ PROSPĚŠNÝCH SPOLEČNOSTÍ PŘI POSKYTOVÁNÍ SOCIÁLNÍCH SLUŽEB

Obecně prospěšná společnost (zkratka o. p. s.) je spolu s občanskými sdruženími, nadacemi a nadačními fondy a evidovanými právnickými osobami církví a náboženských společností jednou z právních forem nestátních neziskových organizací v České republice. Činnost obecně prospěšných společností je upravena zákonem o

⁴⁴ *Zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách* [online]. Dostupné z <http://www.sagit.cz/pages/sbirkatxt.asp?zdroj=sb06108&cd=76&typ=r>

⁴⁵ MOLEK, Jan. *Marketing sociálních služeb*. 1. vyd. Praha: VÚPSV, 2009. 163 s. ISBN: 978-80-7416-026-4.

obecně prospěšných společnostech č. 248/1995 Sb. Účelem obecně prospěšné společnosti je poskytování obecně prospěšných služeb uvedených v zakladací listině. Obecně prospěšná společnost vzniká dnem zápisu do rejstříku obecně prospěšných společností vedeným příslušným soudem. Zakladateli o. p. s. mohou být fyzické i právnické osoby. Obecně prospěšná společnost může vlastním jménem podnikat v rámci tzv. doplňkové činnosti, případný zisk musí být použit na poskytování obecně prospěšných služeb, pro které byla obecně prospěšná společnost založena.⁴⁶

Právní forma obecně prospěšné společnosti je v České republice z hlediska dosahování cílů sociální ekonomiky nejvýznamnější právní formou. Sociální služby jsou zároveň významnou oblastí pro uplatnění principů sociální ekonomiky. Proto právě právní forma obecně prospěšné společnosti nachází uplatnění i v oblasti sociálních služeb. Pro zachycení role obecně prospěšných společností při poskytování sociálních služeb lze využít údajů z Registru poskytovatelů sociálních služeb, kde je v roce 2010 evidováno z celkového počtu 2184 poskytovatelů sociálních služeb zaregistrovaných 171 obecně prospěšných společností, tj. 7,8%. Jedná se o pátou nejčastěji využívanou právní formu při poskytování sociálních služeb po příspěvkových organizacích (29,7%), občanských sdruženích (27,5%), obcích nebo městských částech (14,1%), církevních organizacích (9%). Těchto pět typů poskytovatelů sociálních služeb zajišťovalo naprostou většinu sociálních služeb v ČR (88,1%). Nejčastějšími poskytovanými sociálními službami obecně prospěšnými společnostmi jsou pak domovy pro seniory, domovy se zvláštním režimem, azylové domy, domovy pro osoby se zdravotním postižením, chráněné bydlení či odlehčovací služby.⁴⁷

1.3.4 AKTUÁLNÍ PROBLÉMY

V současné době lze aktuální problémy v oblasti sociálních služeb shrnout do následujících čtyř oblastí:

➤ ***Nesoulad mezi poptávkou po sociálních službách a jejich nabídkou***

Vybavenost jednotlivých obcí, měst a regionů sociálními službami vesměs neodpovídá jejich potřebám. Výsledkem je nesoulad mezi poptávkou po službách a jejich nabídkou.

⁴⁶ Obecně prospěšná společnost. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 24.12.2011. [cit. 2012-02-07]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Obecn%C4%9B_prosp%C4%9B%C5%A1n%C3%A1_spole%C4%8Dnost.

⁴⁷ DOHNALOVÁ, Marie, PRŮŠA, Ladislav a kolektiv. *Sociální ekonomika*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. 175 s. ISBN: 978-80-7357-573-1.

Nabídka v jednotlivých lokalitách (obcích, městech, regionech a jejich spádových oblastech) zpravidla neodpovídá poptávce, a to jak z hlediska kvantity (kapacity), tak i struktury.⁴⁸

➤ ***Nerovné postavení uživatelů sociálních služeb***

Princip „dotace na hlavu“ dává uživateli možnost, kromě výběru typu a druhu služby, vybrat si i jejího poskytovatele. Praxe zatím vypadá trochu jinak, a to zejména z následujících důvodů:

- uživatelé nevyužívají příspěvek na péči k účelu stanovenému zákonem,
- uživatelům nejsou poskytovány v dostatečné míře informace o jejich právech a možnostech,
- uživatelé nevnímají své postavení jako výsostní (z pohledu zákona o sociálních službách),
- podvědomí uživatelů o poskytovatelích sociálních služeb a jejich nabídkách je nedostatečné, možnost uživatele vybrat si „od koho si službu koupí“ je minimální či nulová (trh sociálních služeb buďto neexistuje vůbec nebo je nedostatečně rozvinutý).⁴⁹

➤ ***Nedostatečně rozvinutý trh sociálních služeb***

Skutečnost, že monopolní postavení výrobce poškozuje spotřebitele, je všeobecně známá. Nejinak je tomu i ve sféře sociálních služeb. Možnosti monopolního poskytovatele sociálních služeb v oblasti „cen“ jsou sice omezeny (ceny jsou regulovány vyhláškou 505/2006 Sb.), avšak další symptomy chování (větší či menší rezignace na zvyšování kvality, budování vztahu k zákazníkovi a veřejnosti vůbec, marketingové aktivity apod.) si téměř v ničem nezadají se symptomy chování jakékoli jiné organizace monopolního postavení působící na trhu. Převážně monopolní postavení poskytovatelů sociálních služeb, umocněné existujícím převisem poptávky po službách nad jejich nabídkou, má za následek, že motivem ke zlepšení je buďto „tlak zřizovatele“ nebo „potřeba být lepší“.

➤ ***Nedostatek veřejných zdrojů na financování sociálních služeb***

Objem veřejných finančních prostředků vynakládaných na sociální služby ovlivňuje řada faktorů, ať už politických, společenských, ekonomických či jiných. Fundamentálním faktorem, který sehrává klíčovou roli při rozhodování o tom, kolik

⁴⁸ MOLEK, Jan. *Marketing sociálních služeb*. 1. vyd. Praha: VÚPSV, 2009. 163 s. ISBN: 978-80-7416-026-4.

⁴⁹ KAHOUN, Vilém a kolektiv. *Vybrané kapitoly k sociální práci: sociální práce II*. 1. vyd. V Praze: Triton, 2007. 281 s. ISBN: 978-80-7387-064-5.

veřejných zdrojů lze na financování sociálních služeb vynaložit, je výkonnost ekonomiky (výše HDP a jeho trend).⁵⁰

1.3.5 PŘEDPOKLÁDANÉ TRENDY VÝVOJE SOCIÁLNÍCH SLUŽEB

Jednou z nejvýznamnějších oblastí, kde lze v následujícím období očekávat dynamický rozvoj sociálních podniků, je oblast sociálních služeb. Stárnutí populace a výrazné změny ve struktuře obyvatelstva bude vyžadovat mj. změnit i zásadní pohled na otázky poskytování a financování sociálních služeb. V souladu s moderními trendy při poskytování sociálních služeb lze předpokládat, že i v naší zemi se budou při poskytování a financování sociálních služeb uplatňovat tržní, popřípadě quasi tržní principy, a tedy i sociální služby budou moci být poskytovány se ziskem. Tato skutečnost bude vyžadovat mj. i změnu právní formy organizací poskytujících sociální služby.⁵¹ Jestliže je v současné době více než 1300 služeb sociální péče poskytováno prostřednictvím organizací občanského sektoru, především jsou to občanská sdružení, obecně prospěšné společnosti a církevní právnické osoby, lze předpokládat, že v následujícím období dojde k transformaci naprosté většiny příspěvkových organizací na obecně prospěšné společnosti, v některých případech nelze vyloučit ani jejich transformaci na obchodní společnosti. V oblasti služeb sociální prevence je již v současné době naprostá většina poskytovatelů z řad organizací občanského sektoru.⁵²

Systém sociálních služeb bude v blízké budoucnosti s největší pravděpodobností tendovat k:

➤ *Účelné decentralizaci sociálních služeb*

Smyslem decentralizace a koordinace sociálních služeb je maximálně přiblížit tyto služby (v požadované kvantitě, struktuře i kvalitě) těm, kdo je potřebují, a to s co

⁵⁰ MOLEK, Jan. *Marketing sociálních služeb*. 1. vyd. Praha: VÚPSV, 2009. 163 s. ISBN: 978-80-7416-026-4.

⁵¹ DOHNALOVÁ, Marie, PRŮŠA, Ladislav a kolektiv. *Sociální ekonomika*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. 175 s. ISBN: 978-80-7357-573-1.

⁵² KLVAČOVÁ, Eva, WAWROSZ, Petr. *Fiskální a sociální politika jako determinanty demografického vývoje a jejich účinky na finanční rovnováhu průběžně financovaného systému důchodového zabezpečení - mezinárodní komparace*. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, 2002. 117 s. Sign: 4-1109.680.

nejnižšími náklady. Významným nástrojem posilujícím tento trend je **komunitní plánování sociálních služeb**.⁵³

➤ ***Podpoře rozvoje péče o občany v jejich vlastních domácnostech a nahrazování kapacit ústavní péče péčí domácí***

V oblasti péče o seniory je akcent kladen na setrvání v jejich přirozeném prostředí - vlastních domácnostech, neboť kvalita bydlení spolu s technologickým pokrokem vytvářejí prostor pro to, aby stále větší rozsah péče, kterou bylo dříve možno poskytovat pouze v ústavních zařízeních, byl zabezpečen v domácnostech občanů.

Domácí péče bude ve stále větším měřítku nahrazovat kapacity péče ústavní, a to za výrazně vyššího standardu úrovně péče a současně nižších veřejných výdajů (lze očekávat, že tento trend bude stát podporovat svojí „dotační politikou“, spočívající ve větší podpoře ambulantních a terénních služeb na vrub služeb pobytových). Rozvoj sítě (kapacit) ošetrovatelských ústavů bude závislý na počtu občanů, kteří komplexní ústavní péči skutečně potřebují. Nezbytným předpokladem k naplnění tohoto trendu je nejen přiměřená „místní“ i „časová“ dostupnost služeb, ale i nezbytná právní úprava.

➤ ***Podpoře postupné integrace zdravotně postižených osob do společnosti***

Cílem péče o osoby zdravotně postižené je jejich postupná integrace do společnosti a zvyšování kvality péče. Lze očekávat, že bude docházet ke snižování počtu vícelůžkových pokojů, decentralizaci pobytových služeb formou výstavby menších bytových jednotek, budování chráněných dílen apod.

➤ ***Posilování pozice uživatele sociálních služeb***

Důsledkem posilování pozice uživatele sociálních služeb je, že tento se stává zajímavým partnerem pro jejich poskytovatele, „příspěvek na péči“ mu umožňuje, aby si zvolil „od koho“ a „za kolik“ si službu, kterou potřebuje, koupí. Lze tudíž s vysokou pravděpodobností očekávat, že postupem času dojde k:

- nárůstu poptávky po ambulantních a terénních službách,
- zlepšování kvality poskytovaných služeb (zejména v důsledku působení trhu),
- postupnému zostřování konkurenčního boje na trhu sociálních služeb (zejména u „lukrativních“ typů pobytových služeb sociální péče).

⁵³ SEDLÁKOVÁ, Jaroslava. *Kvalita komunitního plánování sociálních služeb*. Vyd. 1. V Praze: Oeconomica, 2008. 76 s. ISBN: 978-80-245-1392-8.

Posilování pozice uživatele přináší efekt jak občanovi - nejen že si koupí službu, kterou potřebuje, ale v důsledku konkurence na trhu sociálních služeb získá kvalitnější službu za nižší cenu, tak i společnosti - relativně nižší náklady na sociální služby a efektivnější využití veřejných prostředků.⁵⁴

1.4 KOMUNITNÍ PLÁNOVÁNÍ SOCIÁLNÍCH SLUŽEB

Komunitní plánování je přístup, který říká *co*, a proces, který říká *jak* pracovat s komunitou v daném místě při řešení jejích potřeb. Komunitní plánování je způsob, jak zjišťovat potřeby občanů a podle nich utvářet nabídku sociálních služeb. Posláním komunitního plánování je zajišťování dostupnosti sociálních služeb. Prakticky se jedná o zjištění stavu poskytování sociálních služeb v dané lokalitě a zároveň potřeb, které nejsou naplněny. Srovnáním těchto dvou základních parametrů a v souladu s množstvím finančních prostředků, které obec na sociální služby vynakládá, vzniká v procesu vzájemných konzultací komunitní plán, který je konsenzem mezi tím, co je možné, a tím, co bylo označeno jako potřebné či prioritní. Komunitní plánování představuje cyklický, spirálovitě se opakující proces. Slovo komunitní dává tušit, že celé plánování sociálních služeb probíhá za účasti komunity - v případě sociálních služeb se tedy jedná zejména o zástupce uživatelů, poskytovatelů a zadavatelů sociálních služeb, ale i další veřejnosti, jíž je téma sociálních služeb blízké.⁵⁵

Komunitního plánování se účastní uživatelé, poskytovatelé služeb a zadavatelé a uskutečňuje se ve třech rovinách:

- Zadavatelé - politická rovina
- Poskytovatelé - odborná rovina
- Uživatelé - uživatelská rovina⁵⁶

Řízení procesů je tudíž závislé na jejich spolupráci a umění shody. Metoda je inovativní tím, že v sobě integruje manažerský přístup z komerční sféry s psychologickými, sociologickými a psychoterapeutickými přístupy, které se využívají v sociálních službách a je funkční pouze při propojení obou přístupů. Komunitní plánování je moderní manažerskou metodou, která je využívána v sociální ekonomice v České

⁵⁴ MOLEK, Jan. *Marketing sociálních služeb*. 1. vyd. Praha: VÚPSV, 2009. 163 s. ISBN: 978-80-7416-026-4.

⁵⁵ Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Co je komunitní plánování sociálních služeb a kdo jsou jeho hlavní aktéři*. [online]. Praha, 2011 [cit. 2012-02-07]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/850>.

⁵⁶ KRBCOVÁ-MAŠÍNOVÁ Lenka, POLESNÝ Michal. *Deset kroků procesem komunitního plánování: metodiky pro plánování sociálních služeb*. Ústí nad Labem: Centrum komunitní práce Ústí nad Labem, 2008. 422 s. ISBN: 978-80-254-2800-9.

republice. Včasným plánováním adekvátních programů, projektů a sociálních služeb, s propojováním spolupráce zadavatelů, zaměstnavatelů, poskytovatelů a uživatelů, můžeme prostřednictvím této metody předcházet sociálnímu vyloučení znevýhodněných osob z trhu práce a ze společnosti. Umožňuje nám rozvíjet sociální ekonomiku na základě znalosti místních potřeb.⁵⁷

Zákon o sociálních službách zavedl pro kraje povinnost a pro obce možnost zpracovávat střednědobé plány rozvoje sociálních služeb a formuloval základní metodické východisko spolupráce v triádě zadavatelů, poskytovatelů a uživatelů sociálních služeb. Triáda je principem řízení procesu komunitního plánování. Kraje rozvoj sociálních služeb plánují povinně jako podklad pro vyčíslení potřeby dotací ze státního rozpočtu, které pak jménem státu přerozdělují mezi poskytovatele sociálních služeb.

Obce sice rozvoj sociálních služeb plánovat nemusejí, ale je to nanejvýš vhodné, protože jejich plány mohou posloužit krajům k získání objektivních podkladů pro krajské plány rozvoje a následnému rozdělování dotací v souladu s jejich reálnými potřebami.⁵⁸

Komunitní plánování rozvoje sociálních služeb v obcích může a nemusí souviset s obecným plánováním sociálně ekonomického rozvoje. Programy sociálně ekonomického rozvoje (strategické plány) mohou obce zpracovávat podle obecných zákonů pro územní veřejnou správu. Záleží na rozhodnutí obce, zda bude takový program obsahovat kapitolu věnovanou sociální problematice a jak se při jejím zpracování bude postupovat.

V krajích je třeba střednědobý plán rozvoje sociálních služeb a obecný program rozvoje kraje chápat odděleně, protože každý dokument ze zákona má jiný účel. Výstupy střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb nicméně mohou být do obecného programu rozvoje kraje s výhodou zahrnuty.

I v případech zpracování obecných programů rozvoje obcí a krajů je vhodné opírat se při zpracování kapitol, věnovaných sociální péči, o metodické východisko popsané v ZoSS a vytvořit k tomu triádu v širším smyslu, která bude zahrnovat zejména úřady práce a zaměstnavatele.⁵⁹

⁵⁷ *Společnost pro komunitní práci: Co je KPSS* [online]. Vsetín, 2011 [cit. 2012-02-12]. Dostupné z: <http://www.spkp.cz/Portals/kpss/>.

⁵⁸ PŮČEK, Milan. *Přístup radnice k podpoře neziskového sektoru*. Vsetín: Společnost pro komunitní práci Vsetín, 2006. 46 s. ISBN: 80-239-7839-X.

⁵⁹ *Komunitní plánování: O Komunitním plánování* [online]. 2011 [cit. 2012-02-12]. Dostupné z: http://www.komunitniplanovani.com/kp-o-komunitni-planovani_2/

Komunitní plánování má svoje zákonitosti. Celý proces komunitního plánování je metodicky rozdělen do deseti navazujících kroků, které vás provedou třemi fázemi plánu:

- fáze přípravy plánu, která obsahuje krok č. 1, 2,
- fáze zpracování plánu, která obsahuje krok č. 3, 4, 5, 6, 7,
- fáze implementace plánu, která obsahuje krok č. 8, 9, 10.

Všechny kroky jsou postupně zpracovány v metodikách "Deset kroků procesem komunitního plánování".⁶⁰

Obrázek č. 1: Deset kroků komunitního plánování

Zdroj: www.komunitniplanovani.cz⁶¹

Komunitní plánování sociálních služeb je metoda, kterou lze na úrovni obcí anebo krajů plánovat sociální služby tak, aby odpovídaly místním specifikům i potřebám jednotlivých občanů. **Výsledkem komunitního plánování sociálních služeb by měla být vzájemná spokojenost, dostupnost, vyšší kvalita, široká a pestrá nabídka.** To vše na základě široké diskuze veřejnosti i odborníků. Občané by měli dostávat dostatek

⁶⁰ Komunitní plánování: Deset základních kroků v procesu komunitního plánování a příprava prostředí pro pořízení komunitního plánu [online]. Metodický sešit. Ústí nad Labem, 2011 [cit. 2012-02-12]. Dostupné z: http://www.komunitniplanovani.com/dokumenty/metodika_1.pdf

⁶¹ Komunitní plánování: Deset základních kroků v procesu komunitního plánování a příprava prostředí pro pořízení komunitního plánu [online]. Metodický sešit. Ústí nad Labem, 2011 [cit. 2012-02-12]. Dostupné z: http://www.komunitniplanovani.com/dokumenty/metodika_1.pdf

informací o nabídce a kvalitě služeb a mít možnost výběru podle svých potřeb. Poskytovatelé i zadavatelé získají informace o místních podmínkách a potřebách občanů, budou mít jasno v nákladech, standardech kvality i v systému hodnocení.⁶²

Principy komunitního plánování mají velmi blízký vztah k Zásadám dobré správy. Hodnoty v procesu komunitního plánování je možné chápat jako komplexní významy, které určují a vyjadřují významy různých objektů, činností, možností pro nás, pro naši činnostní orientaci a pro činnost samotnou.⁶³

➤ ***Přání lidí je víc než normativ***

Komunitní plán je především dohodou mezi uživateli, zadavateli a poskytovateli o podobě sociálních služeb. Z účastníků komunitního plánování sociálních služeb jsou jednoznačně nejdůležitější uživatelé sociálních služeb, neboť pokud by těchto nebylo, nebyli by ani poskytovatelé ani zadavatelé sociálních služeb. V procesu KPSS mají uživatelé jedinečnou, nezastupitelnou a nenahraditelnou roli. Především oni mohou poskytnout důležité informace o kvalitě sociálních služeb. Bez jejich účasti nelze hodnotit efektivitu sociálních služeb. Uživatelé také mají ohromný potenciál ke svépomoci, která může v mnoha případech velmi vhodně uspokojovat nově vznikající potřeby a doplňovat mezery ve stávající nabídce služeb. Bez aktivní spolupráce uživatelů si nelze představit žádný systém pro průběžný sběr informací o nově vznikajících potřebách.

➤ ***Bez uživatelů není KPSS***

Dosáhneme-li svobodného, aktivního a rovného zapojení uživatelů na všech úrovních, teprve tehdy můžeme hovořit o komunitním plánování sociálních služeb. Do té doby jde o užitečné kroky na přípravě komunitního plánování. Princip pozitivní diskriminace uživatelů je užitečný. Cílem pro uživatele je: "Už nikdy o nás bez nás".

➤ ***Bez dohody není KPSS***

Komunitní plán je svého druhu smlouva, ve které se (přinejmenším) tři strany, tj. uživatelé, poskytovatelé a zadavatelé navzájem zavazují. Svobodný a informovaný

⁶² *Společnost pro komunitní práci: Co je KPSS* [online]. Vsetín, 2011 [cit. 2012-02-12]. Dostupné z: <http://www.spkp.cz/Portals/kpss/>.

⁶³ *Komunitní plánování: Deset základních kroků v procesu komunitního plánování a příprava prostředí pro pořízení komunitního plánu* [online]. Metodický sešit. Ústí nad Labem, 2011 [cit. 2012-02-12]. Dostupné z: http://www.komunitniplanovani.com/dokumenty/metodika_1.pdf

souhlas musí být výsledkem svobodné rozpravy. Dohoda musí být nejen o záměrech, ale také o způsobu a postupu realizace odsouhlasených aktivit.

➤ ***Posílení principů občanské společnosti***

Každý má právo starat se o věci veřejné a společné. Komunitní plánování je z principu napojeno na městský (obecní) úřad čili zadavatele. Mnoho poskytovatelů a všichni uživatelé jsou mimo rámec tohoto úřadu. Komunitní plánování propojuje aktivitu občanů s rozhodováním na úřadě.

➤ ***Vše je veřejné***

Komunitní plánování sociálních služeb se zabývá věcmi veřejnými. Informace o dění v komunitním plánování jsou veřejně dostupné a jednání jsou otevřená. Informace o průběhu a výstupech komunitního plánování jsou veřejnosti aktivně předávány v průběhu celého procesu.

➤ ***Rovnost mezi všemi účastníky***

Nikdo nesmí být vylučován a diskriminován. Organizace a procesy komunitního plánování musí zajistit všem účastníkům rovnost postavení a hlasů v průběhu všech jednání. Jedině pak je možná spolupráce, při níž jsou ke společnému prospěchu využity jedinečné znalosti, zkušenosti, dovednosti a nakonec i formální a mocenská postavení jednotlivců.

➤ ***Zapojení veřejnosti***

Veřejností rozumíme všechny ostatní zájemce, kterým nejsou sociální služby a jejich fungování a poskytování lhostejné a jsou schopni aktivně přispět k vytvoření plánu a jeho realizaci. Je nutné připomenout, že každý občan je potenciálním uživatelem sociálních služeb. Uživatelem sociálních služeb se může stát překvapivě rychle kdokoliv.⁶⁴

⁶⁴ KOLEKTIV AUTORŮ. *Zapojování veřejnosti, nástroj pro správu věcí veřejných: komunitní plánování sociálních služeb v Česku, Slovensku, Maďarsku a Polsku*. Přerov: Centrum pro komunitní práci, CpKP střední Morava, 2008. 81 s. ISBN: 978-80-86902-54-8.

➤ ***Průběh je stejně důležitý jako výsledek***

Kvalitně probíhající proces komunitního plánování je pro komunitu stejně přínosný jako vlastní plán. Kvalita výstupů komunitního plánování je přímo úměrná kvalitě jeho průběhu.

➤ ***Cyklický proces***

Komunitní plánování tvoří spirálu, v níž se fáze, témata a mnohé problémy cyklicky opakují a je nutné se jimi znovu zabývat na nové úrovni vývoje.

➤ ***Hledání nových lidských a finančních zdrojů***

Na služby, které chceme, si musíme zajistit peníze. Získávání finančních prostředků není možné bez konkrétního plánu. Při hledání zdrojů je nutné zohlednit již vytvořené a osvědčené. Řešení, v něž komunitní plán vyústí, budou kompromisem přání a možností místních lidských a finančních zdrojů. Hranice tohoto kompromisu však nejsou dány zvenčí.

➤ ***Řešit dosažitelné***

Komunitní plánování může být zaměřeno na jeden nebo více problémů v sociální oblasti. Šíře záběru musí být přiměřená místnímu společenství, jeho podmínkám, přání lidí a lidským i materiálním zdrojům.⁶⁵

⁶⁵ KOLEKTIV AUTORŮ. *Komunitní plánování sociálních služeb: Zajištění místní a typové dostupnosti sociálních služeb.* Vytvořeno v rámci veřejné zakázky MPSV ČR, Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2010.

2 SOCIÁLNÍ A KOMUNITNÍ SLUŽBY VE MĚSTĚ RAJHRAD

2.1 ZÁKLADNÍ INFORMACE O MĚSTĚ RAJHRAD

Rajhrad je město ležící v Jihomoravském kraji na pravém břehu řeky Svratky, asi 14 km jižně od centra Brna, je to centrum Mikroregionu Rajhradsko. Jméno Rajhrad pochází z obecného pojmenování „rajský hrad“ ve smyslu pěkný či silný hrad. Staří Slované si takto hezky nazvali již v 8. či 9. století své opevněné sídlo, chráněné spleťtým řečištěm mnoha ramen řeky Svratky, hustými lužními lesy a bažinami. Poloha Rajhradu byla výhodná pro jeho obyvatele před stovkami let a je i dnes. Od pradávna leželo velkomoravské hradiště, pak trhovía ves a posléze městečko Rajhrad na křižovatce významných obchodních cest a během věků bylo přirozeným správním i hospodářským centrem. V současnosti je velmi příjemná blízkost a jednoduchá dostupnost metropole Moravy města Brna, kde většina Rajhradských studuje a pracuje.

Obrázek č. 2: Základní informace o městě Rajhrad

RAJHRAD	
znak a vlajka	
	
status	město
NUTS 5 (obec):	CZ0643 583758
kraj (NUTS 3):	Jihomoravský (CZ064)
okres (NUTS 4):	Brno-venkov (CZ0643)
obec s rozšířenou působností:	Židlochovice
historická země:	Morava
katastrální výměra:	9,48 km ²
počet obyvatel:	3 177 (1.12.2011)
zeměpisná šířka:	49° 05' 21" s. š.
zeměpisná délka:	16° 36' 15" v. d.
nadmořská výška:	190 m
PSC:	664 61
adresa městského úřadu:	Městský úřad Rajhrad Masarykova 32 664 61 Rajhrad
starosta / starostka:	František Ondráček

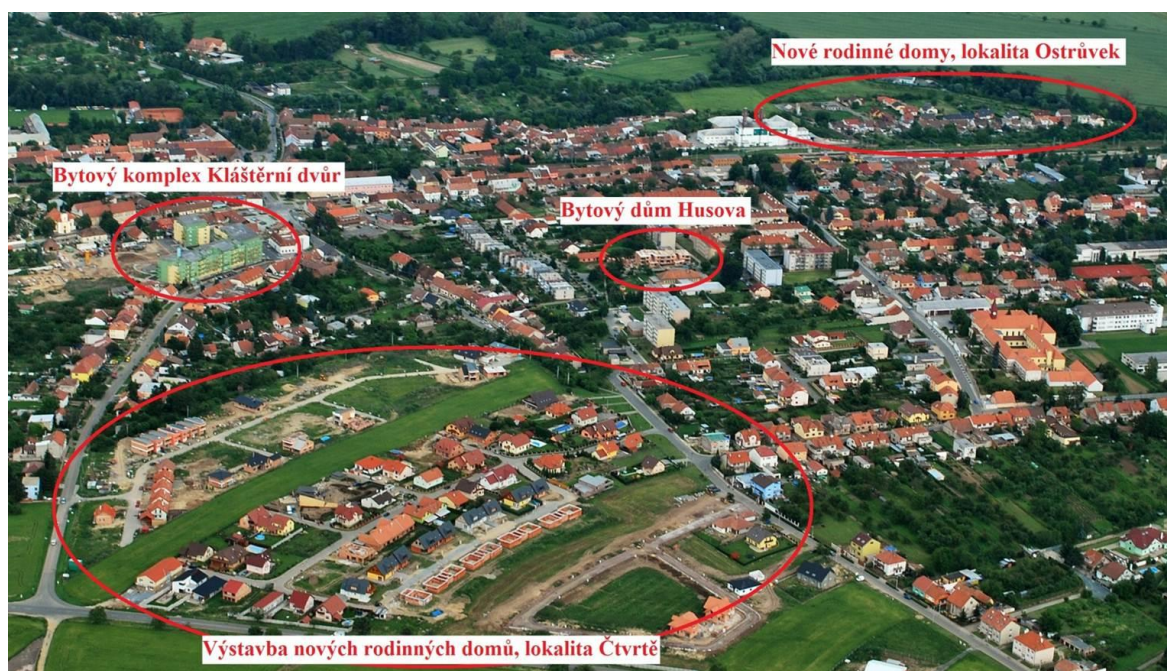
Zdroj: www.rajhrad.cz

Město je jedinečné svým názvem, polohou, historií, velkomoravským hradištěm, dvěma kláštery, Památníkem písemnictví na Moravě, Hospicem sv. Josefa, výtečnými kuchyněmi a pohostinností zdejších restaurací a v neposlední řadě také lidmi, kteří v něm žijí. Rajhrad, ve kterém žije přes tři tisíce obyvatel, se velmi rychle rozrůstá. Zdejší lidé se sdružují v mnoha aktivních spolcích, jejichž činnost daleko přesahuje hranice města, např. místní fotbalisté v RAFK, šermíři v Asmodeus, šachisté v TJ Sokol, sdružení maminek v Kalamajce, zpěváci v Rajhradském pěveckém sboru při farnosti, biliáristé v TJ Orel, mnohostranní sportovci ve SPRS a nenahraditelná je Záchraná stanice dravých ptáků.

2.1.1 DEMOGRAFICKÉ ZMĚNY – NOVÁ VÝSTAVBA

Rajhrad je vyhledávané místo k bydlení, je zde výhodné spojení s Brnem i s okolím. V posledním desetiletí zde probíhá velká výstavba nových rodinných domů a bytů.

Obrázek č. 3: Lokality nové výstavby bytů a rodinných domů

Zdroj: Vlastní zpracování

V posledním desetiletí se jedná především o výstavbu bytových domů v ulici Komenského (20 nových bytů v roce 2005), v ulici Tovární (8 nových bytů v roce 2007) a v ulici u školky Husova (18 nových bytů v roce 2010) a dále výstavba obytného

komplexu Klášterní dvůr (celkově zamýšlených 350 nových bytů, realizace – I. etapa 143 bytů 2009, v současnosti se staví II. etapa čítající 86 bytů).

V Rajhradě bylo také v posledním období vystavěno mnoho nových rodinných domů v lokalitě na „Na Čtvrtích“ (celkem zhruba 150 nových rodinných domků, které se staví postupně od roku 2005).

Očekává se také další nová výstavba bytů a domů na ulici Ostrůvek (15 bytů a 12 rodinných domů), dále je v plánu nová výstavba na ulici Popovická (8 rodinných domů), ulici Štefánikova (5 rodinných domů), v lokalitě na ulici Za školou (52 nových bytů), plánuje se dokončení III. etapy bytového komplexu Klášterní dvůr (cca 120 bytů).

Na jeden nový byt či dům se evidenčně počítá se třemi novými obyvateli.

Tabulka č. 1: Vývoj počtu obyvatel 1975 - 2012

dekáda	rok	počet obyvatel	dekáda	rok	počet obyvatel	dekáda	rok	počet obyvatel	dekáda	rok	počet obyvatel
1	1975	3095	1	1985	3032	1	1995	2805	1	2005	2775
2	1976	3176	2	1986	3013	2	1996	2801	2	2006	2824
3	1977	3208	3	1987	2998	3	1997	2798	3	2007	2870
4	1978	3198	4	1988	2955	4	1998	2799	4	2008	2904
5	1979	3233	5	1989	2926	5	1999	2777	5	2009	3012
6	1980	3054	6	1990	2909	6	2000	2775	6	2010	3126
7	1981	3053	7	1991	2963	7	2001	2757	7	2011	3168
8	1982	3021	8	1992	2756	8	2002	2731	8	2012	3177
9	1983	3029	9	1993	2785	9	2003	2697			
10	1984	3048	10	1994	2773	10	2004	2722			
průměrný počet obyvatel		3111,5	průměrný počet obyvatel		2911	průměrný počet obyvatel		2766,2	průměrný počet obyvatel		2982

Zdroj: Vlastní zpracování

Velkému rozmachu nové výstavby napovídá také evidence popisných čísel, dle které měl Rajhrad v roce 2001 celkem 660 čísel popisných. V současnosti vzhledem k probíhající nové výstavbě je rozplánováno přidělení popisných čísel až do čísla 1000. K dnešnímu dni zbývá přidělit 152 čísel popisných. Předpoklad je, že 2/3 čísel popisných bude přiděleno během příštích dvou let a ostatní během následujících tří let.

2.2 POVINNOST MĚSTA RAJHRAD V SOCIÁLNÍ OBLASTI

Výčet povinností v sociální oblasti, kterou má obec zabezpečovat, a to bez nároku na ohledu na velikost či rozsah výkonu státní správy, je následující:

➤ *Pomoc při žádosti o dávky*

Obecní úřad poskytující dávky je povinen poskytovat občanům také odbornou pomoc při žádosti o ně. Součástí této agendy je také povinnost průběžně informovat občany,

kde mohou získat informace o řešení jejich sociální situace. Z toho vyplývá, že by obec měla mít k dispozici a znát právní předpisy upravující oblast sociálního zabezpečení a nejlépe také formuláře žádostí o sociální dávky. Dále by měla mít k dispozici aktuální adresáře s kontakty na obce poskytující sociální dávky.

➤ ***Mapování situace v obci***

Mnohem více povinností ukládá zákon obcím při péči o osoby zdravotně postižené. Obec má za povinnost jednak vyhledávat osoby těžce zdravotně postižené a staré občany žijící v nepříznivých podmínkách, které nemohou sami překonat a jednak vyhledávat osoby, které potřebují sociální péči a tuto péči jim poskytnout nebo zprostředkovat ve spolupráci s poskytovateli, obcemi a krajem. Další povinnost uložená dle paragrafu 94 zákona č. 108/2006., o sociálních službách, se týká celkového zjišťování potřeby poskytování sociálních služeb osobám nebo skupinám osob na svém území. Není sice dán rozsah ani frekvence zjišťování, ale ty by měly vyplývat z dynamiky změn v sociální struktuře obyvatel v území. Z tohoto vyplývá, že by obec měla mít seznam osob, které jsou ohroženy sociální exkluzí, znát sociální situaci těchto osob a mít připravené postupy pro řešení jednotlivých případů.

➤ ***Zprostředkování informace nebo sociální služby***

Na mapování sociální situace navazuje povinnost obce spolupracovat s dalšími obcemi, krajem a poskytovateli sociálních služeb při zprostředkování pomoci osobám, popřípadě zprostředkování kontaktu mezi poskytovatelem a osobou. Obec v případě potřeby musí poskytnout nebo zprostředkovat osobě s trvalým pobytem dávku sociální péče, tzv. příspěvek na péči, nebo sociální službu. Obec musí na vlastní náklady zabezpečit dostupnost informací o možnostech a způsobech poskytování sociálních služeb na svém území. Z uvedeného vyplývá, že by obec měla mít k dispozici ve srozumitelné podobě aktuální informace o dostupných sociálních službách včetně kontaktů na poskytovatele a tyto informace pravidelně distribuovat osobám, které by je mohly potřebovat.

➤ ***Zajišťování sociálně právní ochrany dětí***

Sociálně právní ochrana dětí vyžaduje specifické odborné znalosti, takže většinu agend svěřuje zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, do kompetence obecním úřadům s rozšířenou působností a krajským úřadům. Nicméně obecní úřad má k občanům nejbliž a nejlépe tak může získat informace o ohrožování života, zdraví či

vývoje a výchovy dětí. Z toho vyplývá, že i obecní úřady malých obcí mají tímto zákonem uloženy některé povinnosti. Obec je zákonem definována jako orgán sociálně-právní ochrany dětí a jako takový je povinen přijmout oznámení kohokoliv na porušení povinností nebo zneužití práv vyplývajících z rodičovské zodpovědnosti, na skutečnost, že rodiče nemohou plnit povinnosti vyplývající z rodičovské zodpovědnosti. V takovém případě je povinen předat tyto informace obecnímu úřadu s rozšířenou působností, respektive příslušné komisi pro sociálně-právní ochranu dětí. Obecní úřad je povinen vyhledávat děti, jejichž rodiče zemřeli nebo neplní povinnosti plynoucí z rodičovské zodpovědnosti a dále děti, které vedou zahálčivý nebo nemravný život spočívající zejména v tom, že zanedbávají školní docházku, nepracují, i když nemají dostatečný zdroj obživy, požívají alkohol nebo návykové látky, živí se prostitucí, spáchaly trestný čin nebo, jde-li o děti mladší než patnáct let, spáchaly čin, který by jinak byl trestným činem, opakovaně nebo soustavně páchají přestupky nebo jinak ohrožují občanské soužití. Zvláštní důraz je kladen na vyhledávání dětí, které se opakovaně dopouští útěků od rodičů nebo na kterých byl spáchán trestný čin ohrožující život, zdraví, jejich lidskou důstojnost, mravní vývoj nebo jmění, nebo je podezření ze spáchání takového činu dle paragrafu 6, odst. 1 zákona č. 359/1999 Sb. V takovém případě je obecní úřad povinen působit na rodiče, aby plnili svoje povinnosti vyplývající z rodičovské zodpovědnosti, projednat s rodiči odstranění nedostatků ve výchově dítěte, projednat s dítětem nedostatky v jeho chování, sledovat, zda je na základě kontrolních oprávnění zamezováno v přístupu dětí do prostředí, které je z hlediska jejich vývoje a výchovy ohrožující, dle paragrafu 10 zákona č. 359/1999 Sb. Obec by tedy měla znát postupy v případě zjištění domácího násilí, osíření či jiného ohrožení výchovy dítěte, mít aktuální adresář institucí zabývajících se sociálně-právní ochranou dětí a měla by aktivně podporovat nebo organizovat aktivity směřující k účelnému využití času dětí a informovanost o nich.

➤ *Zajišťování sociálních služeb*

V této oblasti se schází relikty z předchozí právní úpravy s úpravou novou. Obec má za povinnost zejména u osob zdravotně a tělesně postižených zajistit společné stravování, bydlení a jejich zapojování do společenského života, dle paragrafu 32 zákona č. 114/1988 Sb. o působnosti orgánů ČSR v sociálním zabezpečení. Část agend souvisejících s řešením sociální situace občanů na svém území ukládá paragraf 92 zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách obecním úřadům s rozšířenou působností.

Ty zajišťují osobám, kterým není poskytována sociální služba a jsou v takové situaci, kdy neposkytnutí okamžité pomoci by ohrozilo jejich život nebo zdraví, poskytnutí sociální služby nebo jiné formy pomoci, a to v nezbytném rozsahu. Obecní úřady obce s rozšířenou působností podle tohoto zákona dále poskytují odborné sociální poradenství osobám ohroženým sociálním vyloučením z důvodů předchozí ústavní nebo ochranné výchovy nebo výkonu trestu, osobám, jejichž práva a zájmy jsou ohroženy trestnou činností jiné osoby, a osobám, jejichž způsob života může vést ke konfliktu se společností. Není-li služba zabezpečena obcí a ani obecním úřadem s rozšířenou působností, může obec poskytnout dotaci na úhradu nákladů služeb registrovaným poskytovatelům, paragraf 105 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Obec dle tohoto zákona má spolupracovat s dalšími obcemi, kraji a s poskytovateli sociálních služeb při zprostředkování pomoci osobám nebo kontaktu mezi poskytovatelem a osobou. Za účelem zabezpečení dostupnosti sociálních služeb v území obce může také zpracovat střednědobý plán rozvoje sociálních služeb ve spolupráci s krajem, poskytovateli sociálních služeb na území obce a za účasti osob, kterým jsou poskytovány sociální služby, paragraf 94 písm. a) až d) zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Definici plánu sociálních služeb najdeme v paragrafu 3, písm. h) tohoto zákona, který plán vymezuje jako výsledek procesu aktivního zjišťování potřeb osob ve stanoveném území a hledání způsobů jejich uspokojování s využitím dostupných zdrojů, jehož obsahem je:

- popis a analýza existujících zdrojů a potřeb, včetně ekonomického vyhodnocení,
- strategie zajišťování a rozvoje sociálních služeb,
- povinnosti zúčastněných subjektů,
- způsob sledování a vyhodnocování plnění plánu,
- způsob, jakým lze provést změny v poskytování sociálních služeb.

Z výše uvedeného vyplývá, že obec by měla znát dostupné sociální služby a měla by mít předjednané smlouvy o poskytování sociálních služeb pro svoje občany. V souvislosti s tím by měla mít v rozpočtu vyčleněnou položku na financování nejnужnějších služeb, na jejichž zabezpečení by měla spolupracovat s okolními obcemi a krajem v rámci procesu plánování sociálních služeb.⁶⁶

⁶⁶ HLOUŠEK, Jan. *Plánování sociálních služeb ve venkovském území*. Hradec Králové: Občanské poradenské středisko, 2008. 79 s. ISBN: 978-80-86701-12-7.

2.3 OBČANSKÁ VYBAVENOST A SLUŽBY MĚSTA RAJHRAD

Co se občanské vybavenosti týče, najdeme ve městě Rajhrad mnohé instituce vzdělávací, zdravotnické a instituce zajišťující podporu chodu města jako policie, pošta atd. A tak jako jinde i ve městě Rajhrad funguje nemálo kulturních spolků, občanských sdružení a řada tradičních sportovních a kulturních akcí pořádaných obyvateli města.

2.3.1 VZDĚLÁVACÍ SLUŽBY

➤ *Mateřská škola Rajhrad, příspěvková organizace*

Jejím zřizovatelem je Město Rajhrad. MŠ má pět věkově smíšených tříd s celodenním provozem. V letech 2010 a 2011 byla navýšena kapacita na celkem 118 míst pro děti.

MŠ umístěná na adrese Husova 509 má kapacitu 100 dětí a nachází se v klidnější části města, stranou živých komunikací - mezi bytovou zástavbou a zástavbou rodinných domů. Jsou zde čtyři třídy (Berušky, Medvídci, Žabky a Ježci). Ve svých kmenových třídách mají děti dostatečný prostor ke společným aktivitám, třídy jsou vybaveny novými hracími kouty a nábytkem, který odpovídá hygienickým a bezpečnostním normám. Neustále se pořizují a doplňují didaktické pomůcky a hračky. Rozlehlá hala i dlouhé chodby jsou celoročně využívány k prezentaci výrobků a dětských prací. K MŠ přibýlo další pracoviště umístěné na adrese Masarykova 96. Zde v prostorách základní školy byla upravena třída pro potřeby dětí předškolního věku. Její kapacita je omezena na 18 dětí. Jejich stravování zajišťuje kmenová školní kuchyně. Třída, jejíž název je Myšky, je nově účelně vybavená přiměřeně vysokým nábytkem, hračkami i didaktickými pomůckami, které mají děti volně dostupné. Všechny třídy mateřské školy, včetně pracoviště Masarykova 96, mohou využívat velkou školní zahradu, která je osázená vzrostlými stromy i keři. Travnatou plochu děti využívají ke sportovním, relaxačním a rekreačním aktivitám. Děti zde mají zázemí - krytá pískoviště zastíněná pergolami, dřevěné herní prvky, lavičky a stolky. K osvěžení dětí v létě slouží nastálo zabudované sprchy s bazénkem, v zimních měsících děti využívají k sáňkování uměle navržený kopec.⁶⁷

➤ *Základní škola T. G. Masaryka*

Základní škola, jejímž zřizovatelem je město Rajhrad, je škola s dlouholetou tradicí. Její význam vzrůstá i tím, že je spádovou školou pro nejbližší okolní obce – Holasice,

⁶⁷ Mateřská škola Rajhrad. [online]. © 2009 [cit. 2012-03-05]. Dostupné z: <http://msrajhrad.webnode.cz/o-nas/>

Opatovice, Popovice, Rajhradice a Syrovice. Základní škola T. G. Masaryka má dvě budovy. V hlavní budově, která se nachází na ulici Havlíčkova, sídlí ředitelství, ekonomický úsek, školní kuchyně s jídelnou a školní klub. Učí se zde žáci od 4. do 9. ročníku. Zároveň na této budově pracuje **školní poradenské pracoviště** (speciální pedagog, asistent pedagoga, koordinátor pro výchovné poradenství, vedoucí dyslektických kroužků). Kromě kmenových tříd je zde mnoho zmodernizovaných odborných učeben, jako např. fyzika - chemie, jazyková laboratoř, dvě učebny informatiky, učebna přírodopisu, dějepisu, zeměpisu, hudební výchovy, výtvarné výchovy, keramiky, dílny, učebna v přírodě. V budově na ulici Masarykova jsou třídy 1. – 3. ročníku, v této budově jsou také **tři oddělení školní družiny** a pracují zde s dětmi pracovníci školního poradenského pracoviště – logoped a vedoucí dyslektického kroužku. Žáci mají k dispozici zcela novou moderní učebnu informatiky s interaktivní tabulí.

Zařízení odborných učeben obou budov prošlo zásadní modernizací v roce 2009/2010 z prostředků EU v rámci projektu „Modernizace ZŠ Rajhrad“. Na modernizaci výukových metod získala škola prostředky z projektu OP VK. Ve školním roce 2011 se vyučuje ve všech ročnících podle školního vzdělávacího programu „Škola základ života“. Základní škola pokračuje v realizaci tří projektů v rámci OP VK (operační program vzdělávání pro konkurenceschopnost). Projekt Školní poradenství a pedagogicko – psychologické služby na ZŠ TGM Rajhrad bude ukončen v březnu roku 2012, projekt ICT technologie na ZŠ TGM Rajhrad bude ukončen v červnu roku 2012. U obou těchto projektů bude dále 5 let pokračovat jejich udržitelnost. Od března roku 2011 se škola zapojila do projektu „EU – peníze do škol“. Díky dobré spolupráci s Městským úřadem Rajhrad doznala základní škola mnohých změn i po stránce oprav a údržby. Všechny třídy jsou vybaveny novým školním nábytkem, dokončila se další etapa malování, byly provedeny větší opravy ve školní jídelně, školním klubu a na školní zahradě. Na budově Masarykova opravilo Město Rajhrad fasádu a škola byla zateplena.⁶⁸

➤ **Základní umělecká škola Židlochovice, pracoviště Rajhrad**

Zřizovatelem je Krajský úřad Jihomoravského kraje. Základní umělecká škola Židlochovice otevřela ve školním roce 1957/1958 pobočku v Rajhradě a v pozdější

⁶⁸ Základní škola T. G. Masaryka Rajhrad. [online]. © 2010 [cit. 2012-03-05]. Dostupné z: <http://www.zsrajhrad.cz/index.php?id=1>

době odloučená pracoviště v Blučině, Sokolnicích, Opatovicích, Moravanech u Brna a Syrovicích. Tato pracoviště vznikla hlavně na žádost rodičů a starostů obcí.⁶⁹

➤ ***Střední odborná škola zahradnická a Střední odborné učiliště Rajhrad***

Zahradnické školství má v Rajhradě dlouholetou tradici. Zahradnictví se zde vyučuje nepřetržitě od roku 1951. Škola je největší zahradnickou školou v Jihomoravském kraji a významnou střední zahradnickou školou v ČR. SOŠ zahradnická a SOU poskytují veřejnosti širokou nabídku vzdělávacích a jiných zahradnických služeb. Vzdělávací programy, které se nyní ve škole učí, na sebe navazují, a tak žáci mají možnost si vybrat z široké a přitom ucelené nabídky zahradnických oborů. Škola je také známá jako jedna z mála vzdělávacích institucí v oblasti středních škol, zabývajících se opomíjenou pedagogickou prací s žáky se specifickými poruchami učení. Pro školní rok 2012/2013 nabízí škola absolventům základních škol dvouleté až čtyřleté obory vzdělání a také obor nástavbového studia.⁷⁰

➤ ***Městská knihovna Rajhrad***

Městská knihovna Rajhrad je organizační složkou města Rajhradu. Je to veřejná univerzální knihovna, která získává, zpracovává, uchovává a ***zpřístupňuje literaturu, uspokojuje kulturní potřeby*** obyvatelstva a poskytuje informace odborného i obecného charakteru. Poskytuje uživatelům ***přístup na internet***.

Převedeno do několika statistických čísel, využitelnost místní knihovny je následující - celkem 527 čtenářů navštívilo knihovnu v roce 2011 dohromady 6.906krát a vypůjčili si celkem 23.474 knih. Také 236 čtenářů využilo v knihovně možnost přístupu na internet. Webové stránky si přečetlo celkem 1.455 návštěvníků. Knihovna zaznamenala také potěšitelnou skutečnost: cestu do knihovny si našli obyvatelé nově postavených domů a noví obyvatelé bytového komplexu Klášterní dvůr. Potěšitelné je i to, že do knihovny si našly cestu mladé maminky se svými dětmi. I když celkový počet zapsaných čtenářů je proti loňsku vyšší, počet zapsaných dětských čtenářů je nižší. Počet uživatelů knihovny se ještě navyšuje neregistrovanými návštěvníky, kteří se zde účastní akcí kulturně-výchovných, naučných i zájmových besed a výstav. V loňském roce 2011 provedla

⁶⁹ Základní umělecká škola Židlochovice. [online]. © 2010 [cit. 2012-03-05]. Dostupné z: <http://www.zusjidlochovice.cz/historie.php>

⁷⁰ Střední odborná škola Zahradnická a Střední odborné učiliště Rajhrad. [online]. © 2012 [cit. 2012-03-05]. Dostupné z: <http://www.skolarajhrad.cz/>

knihovna 20 kulturních akcí (z toho 5 výstav v Malé galerii knihovny) a 13 vzdělávacích akcí (přednášky pro žáky ZŠ TGM Rajhrad, pro veřejnost a pro občanské sdružení Music Senior Club Rajhrad).⁷¹ V loňském roce dosáhla knihovna na 2 granty Ministerstva kultury. „Česká knihovna“ umožnila získat bezplatně tituly z původní české literatury v hodnotě 4 000 Kč, dotační program VISK 3 přispěl na nákup hardwaru a softwaru potřebného pro zahájení automatizace knihovnických činností a prostřednictvím on-line katalogu zpřístupnění fondu knihovny veřejnosti částkou 75 000 Kč.⁷²

V knihovně se pořádá řada velmi zajímavých společenských akcí pro širokou veřejnost, jež velmi osvěžují kulturní dění ve městě Rajhrad. Pro příklad rozmanitosti a jejich zajímavosti lze jmenovat například večer Jiřího Žáčka (hudebně literární pásmo), beseda s válečným stíhacím pilotem RAF plukovníkem Emilem Bočkem, čtení úryvků z chystané povídkové knihy autorem Arnoštem Goldflamem, cestovatelská přednáška Martina Zvonaře z cest po jihoamerickém Peru, vernisáž obrazů a šperků Oldřicha Jedličky či jiné výstavy a vernisáže.

2.3.2 ZDRAVOTNICKÉ SLUŽBY

Ve městě je zabezpečena kvalitní lékařská péče jak pro dospělé, tak i pro děti. Ve zdravotním středisku Rajhrad lze najít dva praktické lékaře pro dospělé, dvě praktické lékařky pro děti a dorost, stejně tak dva zubní lékaře, jednu ženskou lékařku, dále pak také fyzioterapeuta. Mimo zdravotní středisko ordinuje také třetí praktický lékař pro dospělé. Ve městě nechybí také lékárna, která má otevřeno každý pracovní den, či optika.

2.3.3 INSTITUCE ZAJIŠŤUJÍCÍ PODPORU CHODU MĚSTA

Ve městě je pět dní v týdnu obyvatelům k dispozici Česká pošta. Velmi důležitá je přítomnost obvodního oddělení Policie ČR, pobočka Rajhrad. Útvar zajišťuje ochranu veřejného pořádku, přijímá oznámení od veřejnosti a provádí šetření k přestupkům a trestným činům spáchaným v místě jejich působnosti. Město Rajhrad zajišťuje svým obyvatelům také ekologické služby, občané mají k dispozici Sběrný dvůr odpadů, který se nachází na ulici Tovární. Mezi praktické služby zvyšující komfort obyvatelům patří

⁷¹ Městská knihovna Rajhrad. [online]. © 2012 [cit. 2012-03-05]. Dostupné z: <http://knihovnarajhrad.webnode.cz/>

⁷² *Rajhradský zpravodaj: Informace o dění ve městě Rajhrad*. Město Rajhrad, 2012, roč. 22, únor 2012. Dostupné z: http://novy.rajhrad.cz/wp-content/uploads/zpravodaj_2012_0203.pdf

také například pobočka České spořitelny, bankomat a řada dalších podnikatelských služeb jako kosmetické, kadeřnické služby, potraviny, stravovací služby, služby právní a další.

2.3.4 INSTITUCE HISTORICKÉ A CÍRKEVNÍ

V roce 1997 se po dlouhé době podařilo ustanovit v Rajhradě malou mnišskou komunitu - *areál Benediktinské opatství*, klášter Rajhrad, je nemovitá kulturní památka. Součástí areálu je *Opatský chrám sv. Petra a Pavla* a *Památník písemnictví na Moravě*. Památník byl v prostorách benediktinského kláštera v Rajhradě pro veřejnost otevřen 1. července 2005. Návštěvníkům Památník nabízí stálou expozici zahrnující nejvýznačnější osobnosti literatury na Moravě od 9. do 20. století, temporální výstavy a prohlídku interiéru restaurované historické benediktinské knihovny s osmnácti tisíci knihami. Celkem čítá fond knihovny na 65 000 svazků. Odborné badatelské veřejnosti je od poloviny roku 2006 zpřístupněna Knihovna Benediktinského opatství Rajhrad a Knihovna Muzea Brněnska, které spravuje Památník písemnictví na Moravě. První expozice Památníku byla oficiálně otevřena 28. června 2005 za přítomnosti hejtmana Jihomoravského kraje Stanislava Juránka, ředitele Muzea Brněnska Antonína Rečka a řady významných hostů. Tři roky po té, 30. června 2008, byla veřejnosti zpřístupněna druhá expozice, výstavní prostory v 2. nadzemním podlaží severního křídla kvadratury. Historická knihovna dnes slouží také ke studijním účelům studentům a odborné veřejnosti.

V areálu opatství se pořádá řada kulturních akcí, jako jsou například výstavy, vernisáže, vánoční koncerty v klášteře, výstava Betlémů a živý Betlém na nádvoří kláštera, v roce 1991 byla také obnovena tradice skautských poutí, které jsou konány při příležitosti svátku patrona skautů sv. Jiří, opatství se také účastní akce Muzejní noc - večerní prohlídka Památníku s literárním překvapením.

V souvislosti s opatstvím byla městem Rajhrad založena *nadace Ora Et Labora*, jejímž posláním je záchrana a využití nemovité kulturní památky - Benediktinského kláštera, zdejšího barokního skvostu, který je nejstarším klášterem na Moravě, přestavěným podle posledního projektu slavného architekta J. B. Santiniho-Aichla. Dalším úkolem je záchrana kulturní památky - Knihovního fondu a mobiliáře klášterní knihovny. Nadace úzce spolupracuje s vlastníkem - Benediktinským opatstvím - a spolu s Městem Rajhrad

pomáhá získávat prostředky pro realizaci oprav. Nadace se snaží podporovat poskytování státních dotací.

Významnou součástí církevních spolků a podporou sociálního soužití ve městě Rajhrad je **Kongregace sester Těšitelek Božského Srdce Ježíšova**. Sestry této kongregace se věnují **ošetřování nemocných**, zvláště těch nejopuštěnějších, které navštěvují v jejich domovech. V areálu kláštera je vybudován Hospic sv. Josefa, kde sestry svou přítomností a dobrým slovem nemocné těší v jejich utrpeních, připravují je na přijetí svátostí, jsou jim oporou v posledních chvílích života. Aby mohly lépe plnit své poslání u nemocných, doplňují si vzdělání na zdravotnických školách a pro získání praxe pracují v nemocničních zařízeních. Věnují se také katechezi a formaci mládeže.⁷³

2.3.5 KULTURNÍ A SPORTOVNÍ AKCE

Ve městě se pořádá velká řada kulturních, společenských a sportovních akcí. Ve městě Rajhradě se nachází kulturní dům, sokolovna, travnaté fotbalové hřiště, tenisové kurty a venkovní sportovní hřiště s umělým povrchem. Také je zde **řada činných občanských sdružení a spolků**. Jmenujme například občanské sdružení Kalamajka, Mysliveckou společnost, Orel, Sokol, Sportovní klub Judo a Ju-jitsu, Záchranou stanici pro dravé ptáky, Kynologický klub, Pěvecký sbor, Klub vodáků, Rybářský spolek a další. Výše uvedené spolky mimo jiné město podporuje také každoročními peněžitými příspěvky.

Dále město Rajhrad pořádá řadu kulturních a komunitních akcí, na kterých se může podílet široká veřejnost a být tak součástí města, jeho dění, historie ale také budoucnosti.

Mezi takové akce patří **Rajhradské sousedské trhy na Městečku u kašny**. Důležitá je pravidelnost konání trhů v třetím víkendu každého měsíce. Součástí jsou také trhy před adventní či předvelikonoční. Hlavním záměrem trhů je, aby na trhu sousedé nejen nakupovali, ale také se potkávali a měli tak k sobě blíž.⁷⁴

Pod záštitou města Rajhrad se také úspěšně pořádají **Tradiční hody**, jejichž program vrcholí místní zábavou v sále Sokolovny.

⁷³ Kongregace sester Těšitelek Božského Srdce Ježíšova. [online]. [cit. 2012-03-05]. Dostupné z: <http://web.quick.cz/tesitelky/index.htm>

⁷⁴ *Rajhradský zpravodaj: Informace o dění ve městě Rajhrad*. Město Rajhrad, 2011, roč. 21, červen 2011. Dostupné z: http://novy.rajhrad.cz/wp-content/uploads/zpravodaj_2011_0607_web.pdf

Tradičně pořádanými akcemi pro děti je vítání občánků, Dětský maškarní bál, Dětský den s policií, celní správou a hasiči, Neckyáda - pozdní loučení s prázdninami, Zimní tábor pořádaný školním klubem při základní škole, Mikulášská besídka a další.

Pro dospělé jsou pravidelně pořádané například tyto akce : plesy, koncerty, výstavy, silvestrovské večery, rajhradské výšlapy, vodácké odemykání vody, vodácké závody, Tříkrálová cyklojízda, Den veteránů a další. Město Rajhrad je také partnerským městem projektu Jižní Morava – Království Komety. Zařadilo se tak mezi 28 měst, která se do projektu doposud zapojila. Cílem tohoto projektu je především vyjádřit vděk a poděkování všem jihomoravským fanouškům a společně s partnerskými obcemi jim nabídnout snazší propojení s klubem HC Kometa Brno.⁷⁵

2.4 SOCIÁLNÍ A KOMUNITNÍ SLUŽBY VE MĚSTĚ RAJHRAD

Sociálními službami rozumíme specializované činnosti, které mají pomoci obyvateli Rajhradu řešit jeho nepříznivou sociální situaci. Komunitní služby lze zase chápat jako uspořádání služeb péče pro občany Rajhradu zaměřené na jedince či skupiny v dané komunitě.

2.4.1 OBLASTNÍ CHARITA RAJHRAD

Oblastní charita Rajhrad (OCH Rajhrad) je jednou z deseti oblastních charit Diecézní charity Brno zřízené Brněnským biskupstvím. Vznikla 1. ledna 2007 rozhodnutím diecézního ředitele a působí na území Modřického a Rosického děkanátu. Jejím posláním je vyrůstat z dobrovolnické činnosti farních charit a následně utvářet a koordinovat aktivity, které jsou systematicky vyvíjeny pro potřeby nemocných, sociálně diskriminovaných, závislých a jinak potřebných lidí. Snaží se aktivně vyhledávat možné formy poskytovaných služeb, zejména těch, které jsou velice vhodné pro společnost, ale přesto nejsou pokryty.

Své aktivity rozvíjí zejména za podpory Diecézní charity Brno, farních charit na svěřeném území, dobrovolnické činnosti a za vědomí a finanční podpory měst a Jihomoravského kraje, ESF a ministerstev ČR. V současné době tvoří OCH Rajhrad tyto projekty:

⁷⁵ RegionZidlochovicko.cz: Informační portál Židlochovicko. *Rajhrad se stal partnerským HC Komety Brno* [online]. 27.10.2011 [cit. 2012-03-05]. Dostupné z: <http://www.regionzidlochovicko.cz/zpravy/region-v-pohybu/1039-Rajhrad-Rajhrad-se-stal-partnerskym-mestem-HC-Komety-Brno.html>

- Dům léčby bolesti s hospicem sv. Josefa (DLBsH),
- Charitní ošetrovatelská a pečovatelská služba (CHOPS),
- Krizová pomoc, Dobrovolnické centrum,
- Fundraising – centrum pro vyhledávání finančních zdrojů a veřejnou prezentaci.

Podporuje rovněž aktivity pro kultivaci mládeže a dětí.⁷⁶

HOSPIC

Dům léčby s hospicem sv. Josefa (dále jen DLBsH) je zdravotnické zařízení, které vychází z myšlenky kvalitní a pozorné péče těžce nemocným a umírajícím pacientům. DLBsH Rajhrad byl založený v roce 1999, má 50 lůžek, ročně se dokáže postarat zhruba o 456 pacientů a od doby svého založení se stal zdravotnickým zařízením, které je na soudobé špičce kvality a znalostí hospicové paliativní péče poskytované v ČR. DLBsH Rajhrad je charitním projektem a hodnoty organizace jsou křesťanská láska k bližním, jedinečnost člověka, svoboda člověka, důstojnost, respekt a úcta k člověku, kvalita života člověka, kvalita péče a aplikace moderních poznatků a postupů. DLBsH Rajhrad je školicím referenčním zdravotnickým zařízením, které poskytuje možnosti vzdělávání všem odbornostem multidisciplinárního týmu – od lékařů, přes sestry až k psychologům, sociálním a pastoračním pracovníkům. Pro vzdělávání, stáže a exkurze bylo vytvořeno Edukační centrum, které již mnoho let velice úspěšně provádí výchovnou a vzdělávací aktivitu v oblasti paliativní medicíny a přidružených oborů. DLBsH je akreditovaným pracovištěm pro vzdělávání lékařů, spolupracuje s bývalým pracovištěm IPVZ Praha jako subkatedra Paliativní medicíny, Lékařskou fakultou Masarykovy univerzity v Brně, Zdravotně-sociální fakultou Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích a III. Lékařskou fakultou Univerzity Karlovy v Praze. Spolupráce se rozvíjí i s NCO NZO v Brně. Výchovné a vzdělávací aktivity jsou nedílnou součástí a posláním DLBsH Rajhrad, přesto soukromí pacientů a jejich blízkých osob je stěžejním zájmem organizace. DLBsH Rajhrad průběžně pracuje na systému kontinuálního zvyšování kvality péče jak v oblasti zdravotnicko-ošetrovatelské péče, tak i sociální a především administrativně správní činnosti. Kvalita péče, efektivní organizace, práce a zájem o osobní rozvoj zaměstnanců jsou hlavními cíli managementu organizace.

⁷⁶ Oblastní charita Rajhrad. In: [online]. [cit. 2012-03-05]. Dostupné z: <http://www.dlbsh.cz/download/kestazeni/ochrajhrad.pdf>

Součástí hospicového multidisciplinárního týmu je i psycholog. Práce psychologa v hospici je rozdělena do čtyř hlavních oblastí: práce s pacientem, rodinou, personálem a práce s dobrovolníky hospice. Další součástí léčebného procesu v hospicovém zařízení je také fyzioterapie, a to lůžková a ambulantní. Při DLBsH existuje také služba tzv. Mobilního hospice sv. Jana. Tato poskytuje domácí hospicovou péči onkologicky i neonkologicky nemocným pacientům v závěrečné fázi života. Pacientovi je k dispozici specializovaný lékařsko-ošetrovatelský tým 24 hodin denně 7 dní v týdnu. Rodina může požádat o spolupráci psychologa, sociálního pracovníka i duchovního. V případě náhlého zhoršení zdravotního stavu lze pacienta umístit do Domu léčby bolesti s hospicem sv. Josefa v Rajhradě, kam ho mohou doprovázet rodinní příslušníci, pro které jsou připraveny hostinské pokoje.⁷⁷

PEČOVATELSKÁ A OŠETŘOVATELSKÁ SLUŽBA

Ošetrovatelská a pečovatelská služba při oblastní charitě Rajhrad jsou zdravotní a sociální terénní služba těm lidem, kteří chtějí zůstat doma navzdory nepříznivé zdravotní, sociální nebo kombinované situaci. Výhody domácího prostředí není třeba zdůrazňovat – přirozené bezpečné prostředí člověka, zázemí rodiny, jistota ve svých zvycích a tradicích. Ošetrovatelská služba zajišťuje zdravotnickou péči o pacienty v domácí rekonvalescenci. Je plně hrazena zdravotní pojišťovnou, a proto je vystavována na předpis buď lékaře ošetřujícího v nemocnici, nebo praktického v místě bydliště. Tato služba přijíždí za pacientem k němu domů a je časově omezena na výkon ošetrovatelské péče. Pečovatelská služba je rovněž službou terénní – vyjíždí za klienty k nim domů, ale zde je předmětem péče sociální nouze klienta – pro své sociální znevýhodnění něco nemůže (dojít si na nákup, uvařit oběd, uklidit si, vyřídit úřední věci, zajistit vlastní hygienu atd.). Odborně vyškolení pečovatelé a pečovatelky pak na základě potřeby klienta uzavírají s ním konkrétní smlouvu na konkrétní úkony, které jsou pečovateli klientem hrazeny dle platného ceníku a klient na jejich plné pokrytí může čerpat finance z příspěvku státu na péči. S vyřízením formalit kolem příspěvku na péči rády pomohou sociální pracovnice OCH Rajhrad. Obě služby spolu mohou a nemusí spolupracovat na péči o jednoho klienta, v rámci OCH Rajhrad jsou však vedeny v rámci jednoho střediska – CHOPS – Charitní ošetrovatelsko-pečovatelská služba.

⁷⁷ Oblastní charita Rajhrad: Dům léčby bolesti s hospicem sv. Josefa. [online]. 2012 [cit. 2012-03-05]. Dostupné z: <http://www.dlbsh.cz/index.php?language=cz>

KRIZOVÁ POMOC

Krizová pomoc je nabízena lidem při mimořádných událostech a krizových situacích a stavech. Zejména při živelných pohromách, hromadných neštěstích a podobných situacích, které zasahují velké množství lidí nebo velká území. Obětím je nabízena okamžitá psychosociální pomoc, krizová intervence, poradenství a základní materiální potřeby, jak v místě a době události, tak i v období následujícím. Členové krizového týmu jsou z řad zaměstnanců Oblastní charity Rajhrad a absolvovali kurzy krizové intervence a další specializované semináře. Krizová pomoc také provozuje nonstop linku (516 410 668) pro lidi, kteří se ocitli v tíživé životní situaci. Vyškolený tým pracovníků je zde 24

hodin denně, 7 dní v týdnu, 365 dní v roce a je připraven vyslechnout a pomoci každému volajícímu. V případě potřeby budou pracovníci linky informovat koordinátora krizového dobrovolného týmu, jehož členové se do 2 hodin dostaví na místo události. Pracovníci linky důvěry jsou vázáni Etickým kodexem pracovníka linky důvěry o mlčenlivosti. V roce 2004 se neziskové organizace ADRA, Armáda spásy, Český červený kříž, Diecézní charita Brno a SOZE smluvně sdružilo do tzv. **Panelu humanitárních organizací**, který je oficiálním partnerem Integrovaného záchranného systému Jihomoravského kraje a Krajského úřadu Jihomoravského kraje pro řešení krizových situací v rámci regionu.⁷⁸

2.4.2 DOMOV PRO SENIORY DŮM MATKY ROSY

Tento domov je zařízením sociálních služeb a vznikl přeměnou původního charitního domova pro řeholní sestry a kněží v domov pro seniory. Jeho posláním je pomoc osobám, které tuto pomoc každodenně a naléhavě potřebují. Domov dbá na to, aby život uživatelů byl co nejméně dotčen různými nařízeními a pravidly, ale aby naopak znamenal maximální svobodu, zachování všech práv a uplatnění individuálních zájmů a potřeb. Hlavním cílem zařízení je poskytování pobytové sociální služby občanům, kteří jsou příjemci důchodu, starší 65 let a kteří pro trvalé změny zdravotního stavu potřebují částečnou nebo komplexní ošetřovatelskou péči, jež jim nemůže být zajištěna členy rodiny ani pečovatelskou službou nebo jinými službami sociální péče a zároveň jejich situace vyžaduje pravidelnou pomoc jiné fyzické osoby. Cílem poskytování služeb sociální péče je zachovat a rozvíjet soběstačnost, společenské návyky a dovednosti při

⁷⁸ Oblastní charita Rajhrad. In: [online]. [cit. 2012-03-05]. Dostupné z: <http://www.dlbsh.cz/download/kestazeni/ochrajhrad.pdf>

respektování práv a lidské důstojnosti každého uživatele s režimem přizpůsobeným jeho specifickým potřebám.

Poskytované služby:

- Poskytování ubytování: na 1- lůžkových pokojích (33 pokojů), na 2- lůžkových (2 pokoje), a jednom 3- lůžkovém pokoji. WC, koupelna a sprchový kout jsou na chodbě.
- Poskytování stravování: strava je připravována a podávána v souladu se zásadami zdravé výživy, s ohledem na věk a zdravotní stav uživatele.
- Pomoc při zvládnutí běžných úkonů, péče o vlastní osobu: Pomoc při oblékání, svlékání, přinesení jídla, odnos nádobí, eventuálně dokrmení, nebo krmení. Pomoc při použití WC. Pomoc při osobní hygieně a poskytnutí podmínek pro osobní hygienu.
- Poskytování ošetrovatelské péče, pokud je potřebná.
- Úklid, praní, drobné opravy ložního a osobního prádla a ošacení, žehlení.
- Zajištění lékařské péče pro uživatele: Lékařskou péči v domově pro seniory zajišťuje lékař, který má uzavřeny smlouvy se zdravotními pojišťovnami. Lékař dochází do domova jednou týdně.
- Zprostředkování kontaktu se společenským prostředím: Obyvatelé mají možnost účastnit se různých akcí pořádaných Českou provincií Kongregace sester Těšitelek Božského Srdce Ježíšova, v jehož areálu se domov nachází, případně akcí pořádaných Hospicem sv. Josefa, který s domovem sousedí.
- Podpora a pomoc při využívání běžně dostupných služeb a informačních zdrojů: Domov pro seniory zabezpečuje pro své uživatele nákup léků, drobné nákupy životních potřeb a ostatní služby dle požadavků.
- Sociálně terapeutické činnosti, organizování a poskytování zájmových činností kulturních programů, aktivizační činnost: V domově je k dispozici dobře vybavená knihovna České provincie Kongregace. Věřící uživatelé se mohou dle svého přání denně zúčastňovat mši v místním kostele nebo kapli případně dalších náboženských aktivit. V domově jsou pořádány různé akce např. koncerty, divadlo, kde pozvaní hosté předvádí své umění. S ohledem na strukturu uživatelů a jejich zdravotní stav je základním cílem všech aktivizačních činností udržet jejich soběstačnost v základních lidských činnostech (stravování, hygiena, oblékání, duševní činnosti). Dle zájmu a

potřeb klientů jsou pravidelně organizovány skupinová kondiční cvičení, rehabilitace, ergoterapeutické aktivity a jiné aktivizační činnosti.

- Poskytování základního sociálního poradenství.
- Pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí.

Domov pro seniory mimo výše uvedené služby, nabízí na žádost uživatele také fakultativní služby zpříjemňující každodenní život v tomto zařízení jako například pedikúru, kadeřnictví, nákup individuálních potravin a pochutin. Tyto služby a zboží si uživatel platí sám dle aktuálního ceníku.⁷⁹

2.5 KOMUNITNÍ PLÁN ROZVOJE SOCIÁLNÍCH SLUŽEB ŽIDLOCHOVICKA 2011 – 2015

I když obce rozvoj sociálních služeb plánovat nemusejí, v praxi je to nanejvýš vhodné, protože jejich plány mohou posloužit krajům k získání objektivních podkladů pro krajské plány rozvoje a následnému rozdělování dotací v souladu s jejich reálnými potřebami. Komunitní plánování rozvoje sociálních služeb v obcích může a nemusí souviset s obecným plánováním sociálně ekonomického rozvoje. Programy sociálně ekonomického rozvoje (strategické plány) mohou obce zpracovávat podle obecných zákonů pro územní veřejnou správu. Záleží na rozhodnutí obce, zda bude takový program obsahovat kapitolu věnovanou sociální problematice a jak se při jejím zpracování bude postupovat.

Důležitá fakta pro komunitní plánování sociálních služeb v obci jsou následující:

- Plánování sociální péče ani sociálních služeb v obcích není povinné.
- Rozlišovat mezi plánováním podle ZoSS a obecným rozvojovým plánováním podle zákona o obcích / krajích je vhodné kvůli zajištění vnějších zdrojů pro financování plánovacího procesu.
- ZoSS předepisuje způsob zpracování střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb – samosprávné celky musí plán zpracovat ve spolupráci s poskytovateli a uživateli služeb: princip tzv. triády.
- Spolupráce v triádě samospráva – poskytovatel služeb – uživatel služeb je principem procesu komunitního plánování.

⁷⁹ Dům matky Rosy - domov pro seniory. [online]. 2011 [cit. 2012-03-05]. Dostupné z: <http://www.dmr-rajhrad.cz/index.html>

- Obec z právního hlediska může sociální služby plánovat bez triády - mimo rámec ZoSS. Zvolení komunitního přístupu je věcí politického rozhodnutí, projevu vůle řídit se zásadami dobré správy. Zvolení postupu podle ZoSS má význam pro zajištění financování – pořízení plánu rozvoje sociálních služeb může být státem dotováno.
- Komunitně plánovat má smysl v přiměřeně velkých celcích – plánovací proces může realizovat několik obcí společně.

Právě poslední bod je důvodem, proč **komunitní plán rozvoje sociálních služeb ve městě Rajhrad je součástí komunitního plánu sociálních služeb** (dále jen KPSS) **pro správní území Židlochovice**, který je platný pro období 2011-2015.

Dané území je vymezené správním obvodem obce s rozšířenou působností Židlochovice, tzn. katastrální území 24 obcí, mezi kterými je také Rajhrad.

Obrázek č. 4: Správní obvod obce s pověřeným obecním úřadem

Zdroj: Komunitní plán sociální služeb Židlochovicka na léta 2011 - 2015

Při zpracování bylo postupováno metodou komunitního plánování, tj. metodou, kdy je umožněno zástupcům všech klíčových skupin (uživatel, poskytovatel, zadavatel) v řešeném území se aktivně podílet na vytváření plánu. Pro analýzu potřeb uživatelů byly použity výsledky odborného průzkumu „Zjišťování potřeb uživatelů v oblasti

poskytování sociálních služeb na území Jihomoravského kraje“ a také bylo uspořádáno dotazníkové šetření mezi představiteli jednotlivých obcí a mezi poskytovateli služeb.

Pro účely KPSS Židlochovicka se přihlíželo k následujícím údajům o počtu obyvatel, vývoji počtu obyvatel, věkové struktuře obyvatelstva a nezaměstnanosti.

Na Židlochovicku se pohybuje přirozený přírůstek obyvatelstva v kladných hodnotách. Také je zde výrazný přírůstek stěhováním. Populace stárne, průměrný věk mužů i žen se zvýšil za posledních deset let o více než 1 rok, index stáří za stejné období dosáhl hodnoty 92,3 oproti výchozí hodnotě 84,5. Celková míra nezaměstnanosti je nižší než v Jihomoravském kraji.

Dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách nalézáme na řešeném území následující cílové skupiny komunitního plánování sociálních služeb:

➤ ***Zdravotně postižení – děti a mladiství do 18 let***

Ve správním obvodu Židlochovicko bylo za rok 2010 vypláceno v průměru 84 příspěvků na péči o zdravotně postižené dítě. V regionu je zastoupena cca 200 členná skupina dětí, které jsou rovněž zdravotně postižené, ale jejich postižení nejsou tak závažná, aby vyžadovala mimořádnou péči.

➤ ***Zdravotně postižení – dospělé osoby***

Při odboru soc. věcí byl za rok 2010 vyplácen příspěvek na péči celkem 872 dospělým občanům. Nejvíce cca 75% jsou zastoupeni občané starší 65-ti let.

➤ ***Oběti domácího násilí***

Jsou nově evidovanou skupinou obyvatel od roku 2007. Od tohoto roku je zaznamenáván neustálý vzestup počtu řešených případů.

➤ ***Nezaměstnaní***

Tvoří cca 8% obyvatel regionu produktivního věku. Nejvíce jsou v této skupině zastoupeni absolventi škol, mladé matky s malými dětmi a lidé předdůchodového věku.

➤ ***Děti a mládež ohrožení patologickými spol. jevy (závislosti, trestná činnost)***

Městský úřad Židlochovice vede evidenci cca 220 takových dětí a mladistvých v daném mikroregionu. Jedná se však jen o případy, kdy již tito mají „zkušenosti“ s policií a případně soudy. Děti ohrožených těmito jevy je stanoveno kvalifikovaným odhadem minimálně dvojnásobný počet, ale protože se, zejména u drogové závislosti, jedná o jevy, které je poměrně těžké odhalovat, nelze přesný počet případů stanovit.

➤ **Osoby drogově závislé**

Pro region není vedena evidence, mezi podchyčenými případy se nacházejí zejména mladiství, kteří se v této souvislosti dopouštějí trestných činů, záškoláctví a útěků z domova. Těchto je evidováno cca 50.

➤ **Osoby sociálně nepřizpůsobivé**

Mezi ně patří osoby propuštěné z výkonu trestu odnětí svobody, osoby bez přístřeší, osoby drogově závislé apod.

➤ **Etnické menšiny**

V regionu Židlochovicko se vyskytují zejména občané vietnamské, ukrajinské, ruské a rómské národnosti. Tyto menšiny jsou tak málo početné, že se v celém regionu nevyskytuje jediná komunita, kde by docházelo ke koncentrování těchto obyvatel. Díky tomu zde také nevyvstává potřeba řešit nebo regulovat nějakým způsobem koexistenci těchto obyvatel s ostatními občany.

Pro účely zjištění potřeb byly provedeny 3 druhy průzkumů:

1. Analýza potřeb uživatelů v oblasti poskytování sociálních služeb na území Jihomoravského kraje, provedl AUGUR Consulting s.r.o.
2. Dotazníkové šetření mezi starosty obcí regionu, provedla pracovní skupina.
3. Průzkum mezi poskytovateli, provedla pracovní skupina.

Na základě výše uvedených průzkumů pak rozšířená triáda definovala hlavní cílové skupiny území Židlochovicka v oblasti sociálních služeb, kterými jsou senioři, zdravotně postižení dospělí a senioři, děti a mládež se zdravotním a tělesným postižením, děti a mládež ohrožení sociálně patologickými jevy.

Pro naplnění vize byly stanoveny následující priority:

- Rozšíření sociálních služeb i jejich kapacit v péči o seniory a zdravotně postižené dospělé osoby a seniory.
- Zvýšení informovanosti o soc. službách pro děti a mládež se zdravotním a tělesným postižením a podpora jejich působení v regionu.
- Zvýšení informovanosti o možnostech prevence před sociálně patologickými jevy dětí a mládeže a udržení stávající nabídky preventivních projektů.⁸⁰

⁸⁰ Komunitní plán rozvoje sociálních služeb Židlochovicka na léta 2011-2015. In: Židlochovice: Jihomoravský kraj, 2010.

2.5.1 MOŽNÁ ÚSKALÍ POSKYTOVÁNÍ SOCIÁLNÍCH SLUŽEB NA VENKOVĚ

V současné době je na venkově značně omezená dostupnost sociálních služeb. Často se lze setkat s názorem, že služby sociální péče nejsou potřeba, protože řada sociálních situací, které mohou řešit lidé samostatně, pomůže vyřešit rodina či sousedé. Služby sociální prevence zase nahrazuje silnější sociální kontrola mezi občany.

➤ **Mýtus – lidé na vesnicích sociální služby nepotřebují**

Je pravda, že na vesnicích funguje podpora v rámci přirozeného sociálního prostředí, ale i to se s vývojem společnosti mění. Rodiny velmi často pracují ve městech a péči nemohou poskytovat v potřebném rozsahu. Také tvrzení o nižším životním standardu lidí na vesnici se mění. Kohorta lidí, kteří dnes dosahují seniorského věku na venkově, má či usiluje o obdobnou životní úroveň jako lidé ve městech.

➤ **Adresnost**

Výhodou i problémem sociálních služeb poskytovaných na venkově je téměř absolutní adresnost. Obce si však někdy vytvářejí vlastní sociální politiku, která není zcela v souladu s politikou deklarovanou zákonem o sociálních službách.

➤ **Předsudky u služeb prevence**

Svá specifika má i zajištění dostupnosti služeb sociální prevence. Sociální služby typu poradenství, nízkoprahová denní centra, krizová pomoc, azylová zařízení apod. jsou obvykle poskytovány v rámci obce s rozšířenou působností, případně v bývalém okresním městě. Vhodným způsobem je spolupráce obcí při zajištění služeb, včetně dohody upravující příspěvky obcí v komunitním plánu sociálních služeb.

➤ **Náklady na službu a substituční služby**

Další specifika sociálních služeb na venkově představují zvýšené náklady na uživatele, způsobené zejména překonáváním větších vzdáleností a nižším počtem uživatelů v určitých sílových skupinách. Řada větších obcí zajistila detašovaná pracoviště pro pečovatelské služby. Stejně tak i preventivní aktivity mohou být zajišťovány pomocí terénních služeb. Tento způsob řešení umožňuje snížit vysoké finanční požadavky na provoz sociálních služeb, které musí splňovat požadavky stanovené standardy kvality a zároveň zajistit požadované vytížení i v malých sídlech.

➤ **Dohoda o zabezpečení sociálních služeb**

Občané malých obcí se často ocitají v situaci, kdy oslovují poskytovatele terénních pečovatelských služeb s požadavkem na zajištění péče. Poskytovatelé je odkazují na

obce, kde jsou občané odmítnuti. Nepříjemnému kolečku občana žádajícího o pomoc lze zabránit tím, že obce uzavřou dohodu s poskytovateli, upravující poskytování služeb a podmínkách, za jakých mají službu poskytnout. Dohoda usnadní občanům postup při objednání služby, stejně tak obec řeší pouze technické záležitosti s poskytovatelem.⁸¹

2.6 MÍSTNÍ PRŮZKUM SPOKOJENOSTI A NÁZORŮ OBYVATEL

Demografické změny města Rajhrad v posledním desetiletí mohou znamenat jiné potřeby obyvatel, co se týče sociálních a komunitních služeb zajišťované městem. Cílem místního průzkumu je zjistit spokojenost lidí s kvalitou, kvantitou a přiměřeností sociálních a komunitních služeb ve městě Rajhrad. V souvislosti s proměnou sociálního a společenského prostředí způsobenou příchodem nových obyvatel bylo také provedeno dotazníkové šetření názoru na stav komunitního prostředí mezi nově příchozími a stávajícími obyvateli Rajhradu.

Průzkum byl proveden pomocí dotazníkového šetření v rámci města Rajhrad. Dotazníkové šetření bylo anonymní. Cílovou skupinou průzkumu byli obyvatelé města starší 15ti let.

Dotazník byl tematicky rozdělen do čtyř částí. První část zjišťuje základní informace o respondentech, tak aby bylo možné získané data statisticky zpracovávat. Byl tedy zjišťován věk, pohlaví, rodinný stav, jak dlouho daný člověk v Rajhradě bydlí a zda je obyvatelem staré či nové zástavby.

Druhý tematický celek byl zaměřen na zjištění zájmu obyvatel o veřejné dění ve městě Rajhrad, zhodnocení dostupnosti informací plynoucích z městského úřadu směrem k lidem a jejich kvality, v neposlední řadě byla také zjišťována celková spokojenost s úrovní života ve městě, s občanskou vybaveností, úrovní a šíří poskytovaných služeb. Dále zde byly položeny otázky zjišťující preference obyvatel, co týče investic.

Další část dotazníku se věnuje průzkumu v oblasti poskytování sociálních a komunitních služeb ve městě Rajhrad. Bylo zjišťováno, zda obyvatelé města znají tyto služby, mají o nich základní povědomí, zda některé z nich využívají, které považují za důležité a potřebné, případně které sociální či komunitní služby jim ve městě chybí.

Poslední, čtvrtá část dotazníku se věnuje zjištění názorů na komunitní soužití obyvatel města Rajhradu a jejich sounáležitost s tímto prostředím. Lidé odpovídali, zda mají zájem účastnit se společenského života ve městě, kde a za jakých příležitostí nejčastěji

⁸¹ HLOUŠEK, Jan. *Plánování sociálních služeb ve venkovském území*. Hradec Králové: Občanské poradenské středisko, 2008. 79 s. ISBN: 978-80-86701-12-7.

potkávají své sousedy a zda vnímají nějaké rozdíly mezi starousedlíky a nově příchozími obyvateli.

viz. Příloha č. 1 Dotazník

Obyvatelé byli osloveni a upozorněni na možnost vyjádřit svůj názor několika komunikačními kanály. O chystaném průzkumu informovalo město své obyvatele místním rozhlasem, dále ve zpravodaji Rajhradu, ale také například článkem v novinách – Brněnský deník Rovnost.

Obrázek č. 5: Článek v novinách Brněnský deník Rovnost

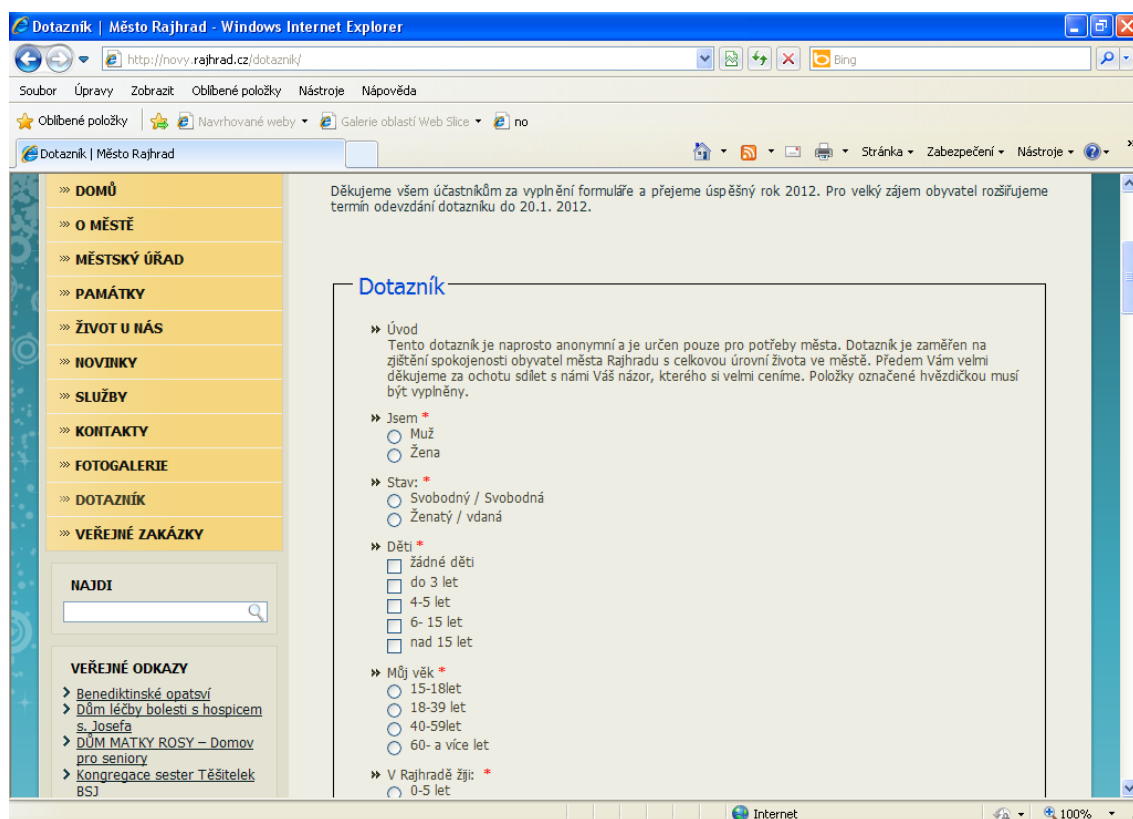
Dotazník napoví, co v Rajhradě chybí

Rajhrad – Jak jsou lidé spokojeni s úrovní služeb nebo sportovním vyžitím, ale také co jim v jejich obci chybí, se rozhodla zjistit rajhradská radnice. Na internetu tak nedávno zveřejnila dotazník, který jí napoví, na které oblasti se má víc zaměřit. Lidé v něm mohou odpovídat zhruba na padesát dotazů týkajících se života v Rajhradě. „Původně jsme ho vyvěsili pouze do konce roku. Kvůli velkému zájmu jsme se ale rozhodli nechat ho na stránkách až do dvacátého ledna,“ sdělil rajhradský starosta František Ondráček. Formulář je anonymní a lidé ho mohou vyplnit přímo na webu nebo ho získají na obecním úřadě. „Chceme zjistit, jak jsou lidé u nás spokojeni. Jak v kulturní oblasti, tak třeba i po stránce sousedských vztahů,“ dodal rajhradský starosta Ondráček. (jsp)

Zdroj: Brněnský deník Rovnost

Samotný dotazník byl pak zpřístupněn dne 29.11.2011 na internetu, kde mohli přímo zájemci dotazník on-line anonymně vyplnit. Původně bylo možné dotazník na internetu vyplnit do konce roku, avšak pro velký zájem obyvatel byl termín možnosti zodpovězení dotazníku prodloužen do 20.1.2012. Odeslané dotazníky on-line pak byly administrátorem archivovány a pro potřeby zpracování vytištěny.

Obrázek č. 6: Dotazník dostupný on-line

Zdroj: www.rajhrad.cz

Druhou, poněkud tradičnější možností komunikace dotazníku s obyvateli města, byl využit již zmiňovaný Rajhradský zpravodaj, konkrétně jeho prosincové číslo 12/2011, do kterého byl dotazník vložen a spolu se zpravodajem distribuován do každé rajhradské rodiny. Vyplněné dotazníky pak bylo možné odevzdat na městském úřadě Rajhrad, kde k tomuto účelu byla zřízena speciální schránka, kam bylo možné vyplněný dotazník vhodit.

Celkem bylo shromážděno skoro dvě stě dotazníků, z čehož bylo vhodných k vyhodnocení celkem 174, což je v podstatě více než 7% z cílové skupiny obyvatel Rajhradu starších 15-ti let.

Dotazník vyplnilo přesně 87 žen a stejný počet mužů.

Tabulka č. 2: Přehled

	počet		počet		žádné děti	děti do 3 let	děti 4-5 let	děti 6-15 let	děti nad 15 let	
muž	87	svobodný	22	věk 15-18 let	22	0	0	0	0	
			10	věk 18-39 let	7	1	0	1	1	
			5	věk 40-59 let	3	0	0	1	2	
			4	věk 60 a více let	4	0	0	0	0	
		ženatý	0	věk 15-18 let	0	0	0	0	0	0
			13	věk 18-39 let	2	7		2	2	
			14	věk 40-59 let	0	1	1	1	11	
			19	věk 60 a více let	2	0	0	0	16	
žena	87	svobodná	15	věk 15-18 let	15	0	0	0	0	
			16	věk 18-39 let	11	2	2	2	0	
			7	věk 40-59 let	4	0	0	1	3	
			5	věk 60 a více let	2	0	0	0	3	
		vdaná	0	věk 15-18 let	0	0	0	0	0	0
			6	věk 18-39 let	2	5	5	5	3	
			8	věk 40-59 let	1	0	0	1	7	
			20	věk 60 a více let	5	0	0	0	15	

Zdroj: Vlastní zpracování

Nejpočetnější skupinou reagující na dotazník byli občané bezdětní a s dětmi staršími patnácti let. Nejpočetnější věkovou skupinou, která vyplnila dotazník, je pak skupina 15ti až 39ti letých stejně jako 60ti a více letých respondentů.

Zajímavým zjištěním je, že **více než 66% dotazníků vyplnila a odevzdala skupina tzv. starousedlíků.**

2.6.1 SPOKOJENOST OBYVATEL S ÚROVNÍ ŽIVOTA VE MĚSTĚ RAJHRAD

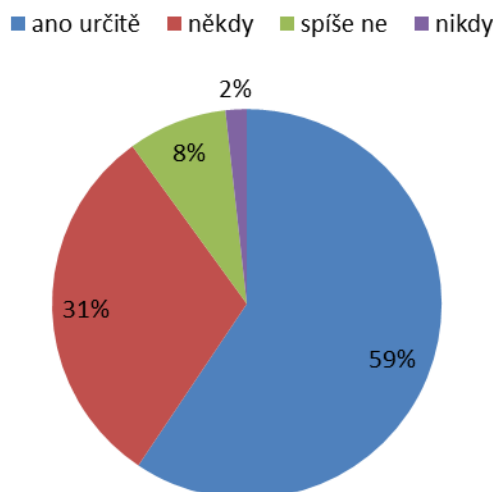
Drtivá většina respondentů, kteří dotazník vyplnili, se o dění ve městě Rajhrad zajímá. Je tedy logické, že více než 88% respondentů aktivně sleduje dění ve svém městě. Oproti tomu zhruba 12% zúčastněných víceméně dění ve městě nesleduje.

Nejčastěji získávají respondenti informace o městě a dění v něm z místního Zpravodaje města Rajhrad, internetových stránek města a od spoluobčanů. Méně se již dozvídají potřebné informace přímo na městském úřadě. Mezi ostatní velmi zřídka objevující se možnosti, jak se lidé dozvídají některé informace, patří například získání informací z rozhlasu, v rodině, od spoluobčanů či sousedů.

Více než 75 % dotázaných považuje informace, které se těmito cestami dozví, za dostačující, 25% respondentů by uvítalo informací více, a to například ve zpravodaji, který by mohl vycházet častěji či vylepšením webových stránek města. V dotaznících se

také objevily návrhy více interaktivního charakteru, jako je zavedení městského info kanálu či zasilání informací a novinek přímo na email občanům, kteří se k takovému odběru sami přihlásí.

Graf č. 1: Zajímáte se o dění ve městě Rajhrad?

Zdroj: Vlastní zpracování dotazníku

Občané považují za nejdůležitější investovat do následujících oblastí:

1. Obchodní služby (nákupy, péče o tělo, gastronomie).
2. Pozemní komunikace, kanalizace, vodovody apod.
3. Společenské a kulturní akce.
4. Úprava a zkrášlení prostranství obce.
5. Sociální služby, zdravotní služby.
6. Využití volného času (pro děti, dospělé, rodiny).
7. Okolní zeleň, životní prostředí.
8. Historické a kulturní památky v obci, tradice.
9. Základní škola, mateřská školka, kroužky.
10. Sport (pro děti, dospělé, sportovní akce).

Nejvíce dotázaným v obci chybí supermarket, především s potravinami, tuto potřebu vyjádřila více než ¼ respondentů bez ohledu na pohlaví či počet dětí. Nejvíce vyjadřují tuto potřebu - vystavět nový místní obchod - starousedlíci ve věku od 18ti let.

Lidé ve městě Rajhrad také postrádají některé zařízení sloužící k volnočasovým aktivitám - nejvíce zmiňovaná byla sportovní hala, dále pak hřiště pro děti starší dvanácti let, přírodní park se zelení, více laviček ve městě, propojení města Rajhrad

cyklotrasou s městem Brnem, mladší generace pak vyjádřila názor, že ji ve městě chybí diskotéka či kino. Zajímavým zjištěním je, že především svobodné maminky si stěžovaly na nedostatek kapacity míst pro jejich děti ve školce.

Celkovou úroveň života ve městě Rajhrad – čímž je myšleno např. občanská vybavenost, dostupnost velkého města, příroda a životní prostředí, cenová relace života ve městě – ohodnotili respondenti v průměru známkou 3, tedy úroveň dobrá. Nejvíce nespokojení byli spíše zástupci mladší generace dotázaných, kteří bydlí v Rajhradě již déle než 16 let.

Šíře, rozmanitost a úroveň existujících služeb ve městě Rajhrad byla taktéž ohodnocena dobře – tedy známkou 3.

V otázce, kde měli respondenti možnost hodnotit jednotlivé služby ve městě Rajhrad a jejich úroveň, vyjádřili lidé největší spokojenost známkou 2 – chvalitebně s následujícím:

- úroveň a rozsah vzdělávacích služeb (škola, knihovna, kroužky),
- služby sociální péče (stacionáře, domovy, pečovatelská služba),
- komunitní služby (péče o občany, pro maminky s dětmi, zájmové kluby, setkávání seniorů, organizace pro volný čas, fotbalové družstvo, Sokol, farnost atd.).

Známkou 3 - tedy dobře hodnotili respondenti tyto oblasti:

- zdravotní služby,
- poradenské služby (úřady, těžká životní situace atd.),
- místa pro volnočasové aktivity (hřiště pro sport, hřiště na hraní dětí),
- dostupnost veřejnou městskou dopravou,
- úroveň bydlení, okolí, zeleň, parkovací možnosti,
- bezpečnost v obci.

Nejhůře známkou 4 - dostatečně byla ohodnocena jedna jediná služba, a to:

- nákupní možnosti, služby, firmy, další obslužnost.

Znovu se tak opakuje vyjádření nespokojenosti s nákupními možnostmi, na základě které lidem chybí ve městě Rajhrad supermarket.

2.6.2 SPOKOJENOST SE SOCIÁLNÍMI A KOMUNITNÍMI SLUŽBAMI VE MĚSTĚ RAJHRAD

Cílem průzkumu je zjistit dostatek informací na dané téma a názorů na kvalitu a přiměřenost poskytovaných sociálních a komunitních služeb, tak aby bylo možné na základě zjištěných výsledků formulovat závěry a návrhy na zlepšení stávající situace, a to především směrem k budoucímu cílenému plánování rozvoje sociálních a komunitních služeb ve městě Rajhrad.

Z výsledků dotazníkového šetření vyplynulo, že více než 89% obyvatel města Rajhrad zná některou sociální či komunitní službu.

Nejčastěji se lidem vybavila městská knihovna Rajhrad (44%), která se těší velké oblibě, dále pak spolek Sokola (31%), sociální služba Hospic (28%), komunitní klub Rajhradské kopané RAFK (19%), komunita místní farnosti (14%). Mezi další zmíněné patřilo občanské sdružení Kalamajka - společenství rodičů malých dětí, kteří se pravidelně scházejí ve své útulné klubovně v prostorách Školního klubu Klubíčko Rajhrad a další služby pro matky s dětmi. Zmíněna byla také Záchranná stanice dravých ptáků nebo sdružení Skaut.

Více než 62% respondentů využívá některou ze sociálních či komunitních služeb. Zajímavým faktem je, že ve využívání těchto služeb převažuje ženská část Rajhradské populace.

Nejvíce využívanou službou dle výsledků průzkumu je místní městská knihovna Rajhrad, což znovu dokazuje její oblíbenost a velkou popularitu. Jako další uvedli občané služby sdružení Sokol, RAFK, navštěvování Rajhradské farnosti či sdružení Kalamajka.

Hodně respondentů se nedokázalo rozhodnout, které služby jsou ve městě Rajhrad důležité. Ti, kteří dokázali subjektivně rozhodnout o důležitosti některých sociálních a komunitních služeb, hlasovali nejvíce opět pro městskou knihovnu Rajhrad, dále pak pro pečovatelskou službu, Sokol, Hospic, domov důchodců, služby matkám s dětmi a využití volného času jak dětí, tak dospělých (RAFK, sportovní a zájmové kluby). Na otázku „Jaké sociální či komunitní služby Vám ve městě Rajhrad chybí a uvítali byste je“, nejvíce lidé reagovali potřebou rozšíření kapacity domova důchodců a rozšíření možností využití volného času – sportoviště, krytý bazén, sportovní hala, park. Někteří vyjádřili také potřebu častějšího konání kulturních akcí.

Mezi 11% těch, co žádnou sociální ani komunitní službu neznají, jsou tři 15-18ti letí, šest 18 – 39ti letí, čtyři 40-59ti letí a co je znepokojující, tak celkem šest občanů starších 60ti let, kteří jsou ve skupině, která by mohla nějakou ze sociálních či komunitních služeb určenou především pro seniory potřebovat.

2.6.3 NÁZOR NA STAV MĚNÍCÍHO SE KOMUNITNÍHO PROSTŘEDÍ MĚSTA RAJHRAD

Vzájemné vztahy a soužití starousedlíků s novousedlíky jsou častým námětem k diskuzi. Ovšem tato diskuze nebyla ve městě Rajhrad nikdy podepřena fakty, zjištěnými například místním průzkumem. Zatím se v dané problematice vycházelo pouze z předpokladů či zobecněním zjištěných faktů v jiné lokalitě i na město Rajhrad.

Předpokládá se, že v navazování bližších vztahů mezi starousedlíky a novousedlíky můžou bránit některé rozdíly daných skupin. Data některých průzkumů ukázala, že satelit a vesnice jsou dva jiné světy. Lidé z původní části obce mají podle průzkumů spíše starší věkové složení a mají v průměru nižší vzdělání. Naopak lidé ze satelitu jsou mladší, vychovávají děti a dvakrát častěji mají vysokoškolské vzdělání. Noví obyvatelé navíc přicházejí ze zcela odlišného rezidenčního prostředí, často z velkých měst a sídlišť, kde jsou zvyklí na jinou míru a kvalitu služeb, volnočasových aktivit, dopravní dostupnost velkého města a tak dále.

Cílem empirické části, tedy průzkumu, je zjistit názory a pocity obyvatel města Rajhrad na stejný sociologický a společenský jev, a to ze dvou úhlů pohledů. Bude zkoumána problematika sblížení se a sžívání se starousedlíků a nově přichozích obyvatel ve městě Rajhrad a jejich názor na přiměřenost sociálních a komunitních služeb ve městě.

Jak již bylo uvedeno výše, průzkumu se zúčastnilo více než 66% starousedlíků a 34% nově přichozích obyvatel města Rajhrad.

Respondenti byli dotázáni, jak by hodnotili dle vlastní zkušenosti a vlastního názoru, známkami 1 – 5 (stupnice hodnocení jako ve škole 1 – výborně, 2 – chvalitebně, 3- dobře, 4- dostatečně, 5 – špatně) sousedské soužití obyvatel ve městě Rajhrad, sounáležitost obyvatel, aktivitu obyvatel v komunitním životě a budování obecní identity (tradice, pravidelné společenské a kulturní akce, setkávání).

Známkou 2 – tedy chvalitebně lidé ohodnotili snahu o budování obecní identity. Ocenili tak pořádání tradičních i jiných společenských akcí, při kterých mají nejen obyvatelé města Rajhradu možnost se vzájemně setkávat a příjemně trávit svůj volný čas.

Ostatní pak bylo v průměru ohodnoceno známkou 3 – tedy dobře, což nám říká, že jsou lidé v celku spokojeni, ale jedná se o střed.

Většina, tedy 85% respondentů má určitě zájem příležitostně se účastnit společenského a kulturního dění ve městě Rajhrad. Naopak 15% spíše zájem nemá. Ty, co nemají příliš zájem se účastnit veřejného dění v obci, pak nelze nijak specificky klasifikovat, jsou zde zastoupeny celkem rovnoměrně všechny věkové kategorie, i to zda se jedná o starousedlíky či novousedlíky, ženu či muže.

Nejčastěji se obyvatelé Rajhradu potkávají navzájem se sousedy a spoluobčany při společenských a kulturních akcích, když se navštěvují soukromě, dále také v obchodě, na úradě, na poště a v autobuse. Často se spoluobčané Rajhradu potkávají při procházkách a na dětském hřišti, a to jak starší občané, tak maminky a tatínci s malými dětmi.

Poslední otázka se ptala přímo, zda respondenti vnímají nějaké rozdíly mezi starousedlíky a novousedlíky a pokud ano, tak jaké. Zcela překvapivě více než 56% rozdíly nevnímá, což by se mohlo zdát pozitivní, avšak při bližším zaměření se na tuto otázku a provedení podrobnějšího rozboru, lze zjistit následující:

- rozdíly vnímají spíše starousedlíci, a to v polovině případů,
- novousedlíci vnímají situaci více pozitivně.

Tabulka č. 3: Rozbor otázky „Vnímáte nějaké rozdíly mezi starousedlíky a nově příchozími?“

Rozdíly mezi starousedlíky a nově příchozími					
	počet		počet	v procentech	
Celkem	174	ano	76	44%	
		ne	98	56%	
Novousedlíci	58	ano	17	29%	Odažítost a nenávisť ze strany starousedlíků, zcela jiný žebříček hodnot.
		ne	41	71%	
Starousedlíci	116	ano	59	51%	Nově příchozí ("náplava") se chovají neslušně, nadřazeně a jsou nespolečenští. Starousedlíci se víc starají o město. Nově příchozí jsou důležitější pro městský úřad Rajhrad. Ztráta venkovského tradičního charakteru.
		ne	57	49%	

Zdroj: Vlastní zpracování dotazníku

Starousedlíci ve více než polovině případů rozdíl vnímají. Jejich vztah k novousedlíkům popisuje také hovorový název poněkud hanlivějšího významu, kterým novousedlíky nazývají, tzv. „náplava“.

Nově příchozí obyvatelé, kteří bydlí v Rajhradě většinou méně než 5 let, sice vidí tuto situaci více pozitivně, avšak tuto negativní náladu směřující vůči nim zcela jistě vnímají a reagují na ni – proto jeden z hlavních důvodů, kdy novousedlíci vnímají rozdíl, je důvod odtažitosti a nenávisti ze strany starousedlíků.

Starousedlíci pak nejčastěji uvádí, že nově příchozí se chovají neslušně – nezdraví, chovají se nadřazeně, nectí zažitý způsob života a prostor (např. neoplocené prostranství považují za veřejný prostor – ne soukromý pozemek, chodí přes zahrady a na soukromá pole), nesbírají exkrementy po svých psech. Mají také pocit, že nově příchozí jsou důležitější pro městský úřad Rajhrad, více se pro ně dělá a investuje (nové ulice, osvětlení, kanalizace). Přitom mají pocit, že jsou to právě oni – dlouhodobí usedlíci, kdo se o město více starají, zajímají a angažují se. Starousedlíci mají pocit, že nově příchozí zmenšují jejich životní prostor a ztrácí se tradiční venkovské prostředí se zažitými zvyklostmi soužití mezi lidmi, sousedské vztahy a venkovský způsob života.

Nově příchozí, kteří se zúčastnili dotazování, se o dění ve městě ve většině zajímají. Celkovou úroveň života ve městě Rajhrad hodnotí známkou 2 – chvalitebně. Některou ze sociálních či komunitních služeb ve svém okolí zná 88 % novousedlíků, nejvíce znají místní knihovnu, Hospic a fotbalový klub RAFK, více než 55% z nich také nějakou službu využívá – nejvíce městskou knihovnu. Za důležité služby sociální či komunitní pro život v Rajhradě považují především knihovnu, pečovatelskou službu a služby podporující volnočasové aktivity a sport. Nejvíce se noví obyvatelé setkávají se svými sousedy a spoluobčany při společenských a kulturních akcích ve městě Rajhrad, při procházkách, na dětském hřišti a v obchodě či na poště. Více než 2/3 nových obyvatel má zájem se účastnit kulturního a společenského dění obce a stát se její součástí.

3 SHRNU TÍ VÝSLEDKŮ PRŮZKUMU, STANOVENÍ PRIORIT

Provedený průzkum mezi obyvateli města Rajhrad prokázal, že většinu residentů dění v obci zajímá a aktivně o něm vyhledávají informace především na internetu, webových stránkách města Rajhrad, ale také v oblíbeném zpravodaji. Většina dotázaných považuje dostupnost a kvalitu informací za dobrou, častěji se však objevil požadavek o vylepšení webových stránek města a častějšího vydávání Zpravodaje města Rajhrad.

Zájem o dění ve městě potvrzuje téměř dvě stě odevzdaných vyplněných dotazníků, z nichž bylo 174 kusů vhodných ke statistickému zpracování. Tím průzkum obsáhl 7% z celkové cílové skupiny obyvatel města Rajhrad, tedy občané starší patnácti let. Dotazník vyplnil stejný počet mužů jako žen, dále převažovala skupina tzv. starousedlíků.

Občané si přejí investovat nejvíce prostředků z obecního rozpočtu do zlepšení obchodních služeb, pozemních komunikací, kanalizace a do společenských, kulturních a zájmově-sportovních příležitostí. Mezi nejčastějším požadavkem a zároveň stížností patřil fakt, že v obci chybí větší supermarket, a to hlavně s potravinami. Dalším požadavkem především ze strany maminek bylo navýšení kapacity v místní školce.

Celkovou úroveň života ve městě Rajhrad hodnotí občané jako dobrou, stejně tak jako šíři, rozmanitost a úroveň existujících služeb.

Nejvíce spokojeni jsou občané s úrovní a rozsahem vzdělávacích služeb, služeb sociální péče a komunitními službami (stacionáře, domovy, pečovatelská služba, péče o občany, pro maminky s dětmi, zájmové kluby, setkávání seniorů, organizace pro volný čas, fotbalové družstvo, Sokol, farnost atd.). Nejhůře hodnocena byla úroveň nákupních možností - znovu se tak opakuje vyjádření, že lidem chybí ve městě Rajhrad supermarket.

Z výsledků dotazníkového šetření vyplynulo, že více než 89% obyvatel města Rajhrad zná některou sociální či komunitní službu a více než 62% respondentů využívá některou z nich. Nejvíce využívanou, oblíbenou a populární službou dle výsledků průzkumu je místní městská knihovna Rajhrad. Jako další uvedli občané služby sdružení Sokol, místní fotbalový klub RAFK, navštěvování Rajhradské farnosti či sdružení Kalamajka. Za nejdůležitější a podpory hodnou považují občané nejvíce službu městské knihovny

Rajhrad, dále pak pro pečovatelskou službu, Sokol, Hospic, domov důchodců, služby matkám s dětmi a využití volného času jak dětí, tak dospělých (RAFK, sportovní a zájmové kluby). Naopak by občané uvítali více možností využití volného času – sportoviště, krytý bazén, sportovní hala, park. Někteří vyjádřili také potřebu častějšího konání kulturních akcí.

Dotazník vyplnilo a odevzdalo více než 66% starousedlíků, a tedy 34% nově příchozích obyvatel města Rajhrad. Nejlépe všichni respondenti ohodnotili snahu o budování obecní identity. Ocenili tak pořádání tradičních i jiných společenských akcí, při kterých mají nejen obyvatelé města Rajhradu možnost se vzájemně setkávat a příjemně trávit svůj volný čas.

Rozdíly vnímají spíše starousedlíci, a to v polovině případů, novousedlíci vnímají situaci více pozitivně, avšak negativní náladu směřující vůči nim vnímají jako odtazitost a nenávisť ze strany starousedlíků. Starousedlíci si nejčastěji stěžují, že nově příchozí tzv. „náplava“ se nechová slušně. Přináší jakýsi více anonymní velkoměstský styl života - nezdravení, povýšené chování, nepochopení zažitého způsobu života a prostoru na venkově - nově příchozí zmenšují jejich tradiční životní prostor, ztrácí se tradiční venkovské prostředí, sousedské vztahy a venkovský způsob života. Starousedlíci mají také pocit, že nově příchozí jsou důležitější pro městský úřad Rajhrad, neboť se do jejich nových částí města investuje.

Vše výše uvedené je jistě dobrým základem pro vedení města a zastupitelstvo, ke stanovení priorit a vytvoření plánu jak pro rozvoj sociálních a komunitních služeb ve městě Rajhrad, tak pro náměty sblížení a lepšímu vzájemnému pochopení starousedlíků a novousedlíků.

Dle mého názoru jsou priority a možné způsoby řešení následující:

➤ **DOSTUPNOST, KVALITA A ROZSAH INFORMACÍ O DĚNÍ VE MĚSTĚ RAJHRAD**

- *zlepšení webových stránek*, umístění více informací, novinek, aktualit,
- umístění článků na webové stránky o věcech, které lidé denně prožívají,
- *fórum občanů města na volná témata* (veřejná diskuze na webových stránkách), kde by se mohli vyjadřovat ke všemu co se ve městě děje, diskutovat mezi sebou a tím také navazovat kontakt,

- ***zavedení interaktivních nástrojů současné komunikace*** na městském úřadě, v knihovně a v dalších oblíbených sdruženích a spolcích – ***vzájemné propojení mezi sebou a občany*** (zasílání novinek na email, sociální sítě (facebook) – více propojit s občany), zapojení občanů do dění obce, ***zatraktivnění možností zapojení se do veřejného dění*** (především těm mladším a nově přichozím),
- ***pravidelné informování občanů o měnícím se prostředí, ale neměnicích se pravidlech a dobrých mravech vzájemného soužití*** – možnost využít webové stránky, zpravodaj, rozhlas, služby knihovny – přednášky, veřejné diskuze, a další.

Je všeobecně známo, že informovanost veřejnosti pomáhá při řešení všech problémů. Také snaha o větší zapojení všech obyvatel bez rozdílu do komunitního života města Rajhrad může jen pomoci ke zvýšení kvality a spokojenosti obyvatel s životem ve městě a se soužitím se svými sousedy. Vytváření příležitostí k vzájemnému osobnímu setkání lidí pomůže odstranit předsudky, nedorozumění a napomůže vzájemnému pochopení všech skupin obyvatelstva, kteří bydlí vedle sebe.

➤ **PRIORITY DALŠÍHO ROZVOJE**

- ***pokusit se zajistit občanům lepší nákupní možnosti*** - místní supermarket s potravinami,
- ***více podpořit a dále rozvíjet možnosti volnočasového vyžití obyvatel*** – kultura, zájmové sdružení, sportovní vyžití,
- ***navýšení kapacity v mateřské škole a v domově pro seniory,***
- ***investiční a další podpora*** oblíbené a vyhledávané ***knihovny, pečovatelské služby, Sokola, Hospice, domova pro seniory, služeb matkám s dětmi a využití volného času jak dětí, tak dospělých*** (RAFK, sportovní a zájmové kluby),
- ***zaměření se na podporu vzniku více možností využití volného času*** – sportoviště, krytý bazén, sportovní hala, park. Někteří vyjádřili také potřebu častějšího konání kulturních akcí.

ZÁVĚR

Předkládaná diplomová práce na téma sociální a komunitní služby ve městě Rajhrad měla za cíl obecné zhodnocení rozsahu, kvality a přiměřenosti existujících sociálních a komunitních služeb ve městě Rajhrad. Daná problematika je zkoumána i z pohledu proměny sociálního a společenského prostředí způsobenou příchodem nových obyvatel. Pozornost je také věnována fenoménu současné doby, a to sbližování se a sžívání se tzv. starousedlíků a novousedlíků, jsou zkoumány názory a potřeby obou skupin, a to jak z pohledu sociologického, tak z pohledu společenského.

Zmapováním tohoto měnícího se prostředí a následným cíleným plánováním rozvoje sociálních a komunitních služeb pak může město zajistit proces aktivního zjišťování potřeb obyvatel Rajhradu a hledání způsobů jejich uspokojování s využitím dostupných zdrojů.

Změna sociálního prostředí města Rajhrad po příchodu nových obyvatel sebou nese jak pozitivní tak negativní prvky a s tím související dopad na obyvatele. Tato změna ovlivňuje utváření sociálních vazeb mezi lidmi ve městě, stav existujícího komunitního prostředí a přinejmenším způsobuje změny v potřebách residentů města Rajhrad, co se týče sociálních a komunitních služeb.

Místním průzkumem bylo zjištěno, že jsou lidé ve městě Rajhrad s úrovní života spokojeni, stejně tak jako s šíří a kvalitou poskytovaných sociálních a komunitních služeb, které jsou všeobecně mezi obyvateli známé a využívány. Na základě průzkumu byly zjištěny nejoblíbenější komunitní a sociální služby, stanoveny nejdůležitější komunitní a sociální služby spolu s poznáním názoru občanů Rajhradu na jejich možné zlepšení. Byl také zjištěn názor obou skupin, tedy starousedlíků a novousedlíků, na jejich vzájemné soužití a vnímání se.

Prioritou pro vedení města a rajhradské zastupitele by mělo být neustálé zlepšování komunikace s obyvateli města, rozšiřování možností nákupních služeb a volnočasového vyžití residentů – společenské, kulturní, sportovní, kde by se měli možnost občané Rajhradu potkávat a vzájemně se poznávat.

RESUMÉ

Tato diplomová práce se zabývá sociálními a komunitními službami ve městě Rajhrad.

Nejdříve jsou v teoretické části definovány a charakterizovány sociální a komunitní služby na základě studia odborné literatury. Tuto část uzavírá náhled na současné trendy v poskytování sociálních a komunitních služeb a náhled do budoucnosti této oblasti.

Praktickou část uvozuje popis a charakteristika města Rajhrad, jsou zde také zmapovány demografické změny uplynulého desetiletí co do rozrůstání se města o tzv. novousedlíky, kteří se usídlují v nových částech města, kde probíhá nová bytová výstavba a vznikají nové čtvrtě rodinných domů. V této části práce je zmapována šíře existujících sociálních a komunitních služeb ve městě Rajhrad, ale také na Židlochovicku, kde je v rámci Komunitního plánu sociálních služeb obce s rozšířenou působností zahrnuto i město Rajhrad.

Stěžejní částí diplomové práce je analýza spokojenosti obyvatel s životem ve městě Rajhrad, s šíří a úrovní existujících sociálních a komunitních služeb, ale také analýza názorů na poskytované sociální a komunitní služby a na soužití tzv. starousedlíků a novousedlíků. Tato analýza byla provedena na základě místního průzkumu dotazníkovým šetřením, kde cílovou skupinou jsou obyvatelé Rajhradu starší patnácti let. O dotazník byl ze strany obyvatel projeven velký zájem, což umožnilo získat názor 7,5% obyvatel z celkové cílové skupiny. V průzkumu je také věnována část na zjištění názorů starousedlíků a nově příchozích na sebe navzájem – jsou vysloveny předpoklady o sociální proměně prostředí a tyto předpoklady jsou detailněji a blíže definovány konkrétně pro město Rajhrad a na základě výsledků analýzy dotazníkového šetření.

Demografické změny města Rajhrad způsobily změnu potřeb obyvatel, co se týče sociálních a komunitních služeb zajišťovaných městem. Zjištěné výsledky a potřeby jsou definovány v závěrečném shrnutí, kde jsou také stanoveny priority a možnosti řešení zjištěných potřeb. Výsledky průzkumu a zjištěné informace budou podkladem a materiálem pro vedení města a zastupitelstvo k budoucímu využití.

ANOTACE

Tato diplomová práce se zabývá sociálními a komunitními službami ve městě Rajhrad. Zkoumá jejich šíři, kvalitu a adresnost, stejně tak jako povědomí obyvatel o jejich existenci a názory o důležitosti konkrétních služeb.

Na základě provedeného průzkumu dotazníkovým šetřením je provedena analýza názorů starousedlíků a nově příchozích obyvatel města Rajhrad na demografické změny města, celkovou spokojenost s životem ve městě, potřeby sociálních a komunitních služeb a v neposlední řadě názorů na vzájemné vnímání se i soužití.

Klíčová slova

Sociální, komunitní, služba, sociální poradenství, sociální prevence, sociální péče, komunitní služba, komunitní plánování, průzkum, dotazník, Rajhrad.

ANNOTATION

This diploma thesis is concerned in social and community services within the city of Rajhrad. It explores the breadth, quality and directness, as well as awareness of residents about their existence and view on the importance of specific services.

Based on the survey questionnaire is provided an analysis of newcomer inhabitants opinion and longterm residents of Rajhrad about the demographic changes, overall satisfaction with life in the city, about the needs of social and community services and last but not least the view on mutual perception and coexistence.

Key words

Social, community, service, social counseling and social prevention, social welfare, community service, community planning, survey, questionnaire, Rajhrad.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

ODBORNÉ PUBLIKACE

ČÁMSKÝ, Pavel, SEMBDNER, Jan, KRUTILOVÁ, Dagmar. *Sociální služby v ČR v teorii a praxi*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011. 263 s. ISBN: 978-80-262-0027-7.

DOHNALOVÁ, Marie, PRŮŠA, Ladislav a kolektiv. *Sociální ekonomika*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. 175 s. ISBN: 978-80-7357-573-1.

GOJOVÁ, Alice, GOJOVÁ, Vendula. *Community social work*. 1. vyd. Ostrava: Universitas Ostraviensis, 2008. ISBN: 978-80-7368-625-3.

HLOUŠEK, Jan. *Plánování sociálních služeb ve venkovském území*. Hradec Králové: Občanské poradenské středisko, 2008. 79 s. ISBN: 978-80-86701-12-7.

KAHOUN, Vilém a kolektiv. *Vybrané kapitoly k sociální práci: sociální práce II*. 1. vyd. V Praze: Triton, 2007. 281 s. ISBN: 978-80-7387-064-5.

KELLER, Jan. *Úvod do sociologie*. 5. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2004. 204 s. ISBN: 80-86429-39-3.

KOLEKTIV AUTORŮ. *Komunitní plánování sociálních služeb: Zajištění místní a typové dostupnosti sociálních služeb*. Vytvořeno v rámci veřejné zakázky MPSV ČR, Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2010.

KOLEKTIV AUTORŮ. *Zapojování veřejnosti, nástroj pro správu věcí veřejných: komunitní plánování sociálních služeb v Česku, Slovensku, Maďarsku a Polsku*. Přerov: Centrum pro komunitní práci, CpKP střední Morava, 2008. 81 s. ISBN: 978-80-86902-54-8.

Komunitní plán rozvoje sociálních služeb Židlochovicka na léta 2011-2015. In: Židlochovice: Jihomoravský kraj, 2010.

KLVAČOVÁ, Eva, WAWROSZ, Petr. Fiskální a sociální politika jako determinanty demografického vývoje a jejich účinky na finanční rovnováhu průběžně financovaného systému důchodového zabezpečení - mezinárodní komparace. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, 2002. 117 s. Sign: 4-1109.680.

KRBCOVÁ-MAŠÍNOVÁ Lenka, POLESNÝ Michal. *Deset kroků procesem komunitního plánování: metodiky pro plánování sociálních služeb*. Ústí nad Labem: Centrum komunitní práce Ústí nad Labem, 2008. 422 s. ISBN: 978-80-254-2800-9.

MATOUŠEK, Oldřich a kol. *Sociální služby: legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007. 183 s. ISBN: 978-80-7367-310-9.

MOLEK, Jan. *Marketing sociálních služeb*. 1. vyd. Praha: VÚPSV, 2009. 163 s. ISBN: 978-80-7416-026-4.

POPPLÉ, Keith. *Analysing community work: its theory and practice*. 1st pub. Maidenhead; Philadelphia: Open University Press, 1995. 131 s. ISBN: 0-335-19408-7.

PŮČEK, Milan. *Přístup radnice k podpoře neziskového sektoru*. Vsetín: Společnost pro komunitní práci Vsetín, 2006. 46 s. ISBN: 80-239-7839-X.

ROSECKÝ, Daniel, ORINIAKOVÁ, Pavla. *Komunitní plánování sociálních služeb*. Plzeň: CpKP ČR, 2003. 40 s. ISBN: 2-1179.815.

SEDLÁKOVÁ, Jaroslava. *Kvalita komunitního plánování sociálních služeb*. Vyd. 1. V Praze: Oeconomica, 2008. 76 s. ISBN: 978-80-245-1392-8.

TWELVETREES, Alan. *Community work*. Macmillan Education: Basingstoke, 1991. 180 s. ISBN 10 0333495063.

ZATLOUKAL, Leoš. *Plánování rozvoje sociálních služeb metodou komunitního plánování*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. 255 s. ISBN: 978-80-244-2128-5.

ODBORNÁ LITERATURA DOSTUPNÁ Z INTERNETU

Bílá kniha v sociálních službách. Konzultační dokument. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, únor 2003. Dostupné z <http://www.mpsv.cz/files/clanky/736/bila_kniha.pdf>.

Evropská komise: Zaměstnanost, sociální věci a sociální začlenění. *Evropská platforma pro boj proti chudobě a sociálnímu vyloučení* [online]. 2011 [cit. 2012-02-07]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=961&langId=cs>.

HORECKÝ, Jiří. *Efektivní financování sociálních služeb.* 2009. Dostupné z: http://cz.hartmann.info/images/Efektivni_financovani_socialnich_sluzeb.pdf

MARKOVÁ, Marie. Zdravotnické noviny: *Jak můžeme přispět k rozvoji komunitní péče v České republice.* [online]. Praha: Mladá fronta a.s., 9.9.2009, © 2007-2012 [cit. 2012-02-07]. Dostupné z: <http://www.zdn.cz/clanek/sestra/jak-muzeme-prispet-k-rozvoji-komunitni-pece-v-ceske-republice-444781>.

Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Co je komunitní plánování sociálních služeb a kdo jsou jeho hlavní aktéři.* [online]. Praha, 2011 [cit. 2012-02-07]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/850>.

Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Sociální služby: Národní akční plány sociálního začleňování (NAPSI)* [online]. Praha, 26.7.2010 [cit. 2012-02-07]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/9087>.

Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Strategie boje proti sociálnímu vyloučení na období 2011 – 2015.* Praha, 2011. Dostupné z: <http://www.romea.cz/dokumenty/strategie-2011-2015.pdf>.

Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Systém finanční podpory poskytování sociálních služeb v ČR.* [online]. Praha, 2011 [cit. 2012-02-07]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/9>

Portál pro sociální oblast města Prahy. *Zákony a související právní předpisy* [online]. Praha: Magistrát hl. m. Prahy, © 2008 - 2011 [cit. 2012-02-07]. Dostupné z: http://socialni.praha.eu/jnp/cz/zakony_a_predpisy/index.html.

PRŮŠA, Ladislav. *Sociální služby – srovnání ČR a EU: Vzdělávání pracovníků sociální sféry*. Centrum sociálních služeb Praha, květen 2008, 61 s. Dostupné z: <http://www.vcvscr.cz/ke-stazeni/39socialni-sluzby-srovnani.pdf>

Zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách [online]. Dostupné z <<http://www.sagit.cz/pages/sbirkatxt.asp?zdroj=sb06108&cd=76&typ=r>>

INTERNETOVÉ ZDROJE

Dům matky Rosy - domov pro seniory. [online]. 2011 [cit. 2012-03-05]. Dostupné z: <http://www.dmr-rajhrad.cz/index.html>

Komunitní plánování: *O Komunitním plánování* [online]. 2011 [cit. 2012-02-12]. Dostupné z: http://www.komunitniplanovani.com/kp-o-komunitni-planovani_2/

Komunitní plánování: *Deset základních kroků v procesu komunitního plánování a příprava prostředí pro pořízení komunitního plánu* [online]. Metodický sešit. Ústí nad Labem, 2011 [cit. 2012-02-12]. Dostupné z: http://www.komunitniplanovani.com/dokumenty/metodika_1.pdf

Mateřská škola Rajhrad. [online]. © 2009 [cit. 2012-03-05]. Dostupné z: <http://msrajhrad.webnode.cz/o-nas/>

Městská knihovna Rajhrad. [online]. © 2012 [cit. 2012-03-05]. Dostupné z: <http://knihovnarajhrad.webnode.cz/>

Kongregace sester Těšitelék Božského Srdce Ježíšova. [online]. [cit. 2012-03-05]. Dostupné z: <http://web.quick.cz/tesitelky/index.htm>

Obecně prospěšná společnost. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 24.12.2011. [cit. 2012-02-07]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Obecn%C4%9B_prosp%C4%9B%C5%A1n%C3%A1_spo_le%C4%8Dnost.

Oblastní charita Rajhrad. In: [online]. [cit. 2012-03-05]. Dostupné z: <http://www.dlbsh.cz/download/kestazeni/ochrajhrad.pdf>

Oblastní charita Rajhrad: Dům léčby bolesti s hospicem sv. Josefa. [online]. 2012 [cit. 2012-03-05]. Dostupné z: <http://www.dlbsh.cz/index.php?language=cz>.

Rajhradský zpravodaj: Informace o dění ve městě Rajhrad. Město Rajhrad, 2011, roč. 21, červen 2011. Dostupné z: http://novy.rajhrad.cz/wp-content/uploads/zpravodaj_2011_0607_web.pdf

Rajhradský zpravodaj: Informace o dění ve městě Rajhrad. Město Rajhrad, 2012, roč. 22, únor 2012. Dostupné z: http://novy.rajhrad.cz/wp-content/uploads/zpravodaj_2012_0203.pdf

RegionZidlochovicko.cz: Informační portál Židlochovicko. *Rajhrad se stal partnerským HC Komety Brno* [online]. 27.10.2011 [cit. 2012-03-05]. Dostupné z: <http://www.regionzidlochovicko.cz/zpravy/region-v-pohybu/1039-Rajhrad-Rajhrad-se-stal-partnerskym-mestem-HC-Komety-Brno.html>

Společnost pro komunitní práci: Co je KPSS [online]. Vsetín, 2011 [cit. 2012-02-12]. Dostupné z: <http://www.spkp.cz/Portals/kpss/>.

Střední odborná škola Zahradnická a Střední odborné učiliště Rajhrad. [online]. © 2012 [cit. 2012-03-05]. Dostupné z: <http://www.skolarajhrad.cz/>

Základní umělecká škola Židlochovice. [online]. © 2010 [cit. 2012-03-05]. Dostupné z: <http://www.zuszidlochovice.cz/historie.php>

Základní škola T. G. Masaryka Rajhrad. [online]. © 2010 [cit. 2012-03-05]. Dostupné z:
<http://www.zsrajhrad.cz/index.php?id=1>

SEZNAM SYMBOLŮ A ZKRATEK

ADRA	Adventist Development and Relief Agency
ČR	Česká republika
ČSR	Československá republika
DLBsH	Dům léčby bolesti s hospicem svatého Josefa
EU	Evropská Unie
HDP	Hrubý domácí produkt
CHOPS	Charitní ošetrovatelská a pečovatelská služba
IPVZ Praha	Institut postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví Praha
KPSS	Komunitní plán sociální služeb
NAPSI	Národní akční plány sociálního začleňování
OCH Rajhrad	Oblastní charita Rajhrad
OSN	Organizace spojených národů
RAF	Royal Air Force
RAFK	Rajhradský atleticko-fotbalový klub
SOZE	Sdružení občanů zabývajících se emigranty
VISK	Veřejné informační služby knihoven
ZoSS	Zákon o Sociálních Službách
ZŠ TGM Rajhrad	Základní škola Tomáše Garrigua Masaryka

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Dotazník

PŘÍLOHA Č. 1

DOTAZNÍK

Tento dotazník je naprosto anonymní a je určen pouze pro potřeby města. Dotazník je zaměřen na zjištění spokojenosti obyvatel města Rajhradu s celkovou úrovní života ve městě. Předem Vám velmi děkujeme za ochotu sdílet s námi Váš názor, kterého si velmi ceníme.

Prosím odpověď viditelně zakroužkujte

Jsem : muž žena

svobodný/ná ženatý/vdaná

žádné děti dítě/děti do 3 let 4-5 let 6- 15 let nad

15 let

Můj věk : 15-18let 18-39 let 40-59let 60- a více let

V Rajhradě žiji: 0-5 let 6-15 let 16- a více let

Bydlím: ve starší zástavbě v nové zástavbě nemám zde trvalý pobyt

Zajímáte se o dění ve městě Rajhrad?

ano určitě někdy spíše ne nikdy

Kde získáváte nejčastěji potřebné informace o městě? Odpověď zakroužkujte.

- a) na internetu, na www stránkách Rajhradu
- b) na městském úřadě
- c) zpravodaj, úřední deska
- d) od spoluobčanů
- e) jinde - uveďte

Jsou pro Vás získané informace o městě dostačující? Zakroužkujte.

ano ne

Pokud ne, co může město případně zlepšit v otázce informování?

Seřaďte pomocí čísel od 1 (významné) do 10 (méně významné) pořadí důležitosti, podle kterého by se mělo investovat do níže uvedených oblastí.

- Historické a kulturní památky v obci, tradice
- Úprava a zkrášlení prostranství obce komunikace, chodníky
- Společenské a kulturní akce
- Základní škola, mateřská školka, kroužky
- Sociální služby, zdravotní služby 82
- Sport (pro děti, dospělé, sportovní akce)
- Okolní zeleň životní prostředí

Sociální služby, zdravotní služby

Sport (pro děti, dospělé, sportovní akce)

Okolní zeleň, životní prostředí

Obchodní služby (nákupy, péče o tělo, gastronomie)

Využití volného času (pro děti, dospělé, rodiny)

konkrétně mi v Rajhradě chybí :

Ohodnoťte níže uvedené oblasti dle vlastní zkušenosti a vlastního názoru. Prosím ohodnoťte každý jednotlivý řádek známkou

1-výborně 2-chvalitebně 3-dobře 4-dostatečně 5-špatně

Celková úroveň života ve městě Rajhrad
(občanská vybavenost, dostupnost velkého města, příroda a životní prostředí, cenová relace života v Rajhradě)

nákupní možnosti, služby, firmy, další obslužnost

zdravotní služby

úroveň a rozsah vzdělávacích služeb (škola, knihovna, kroužky)

služby sociální péče (stacionáře, domovy, pečovatelská služba)

komunitní služby (péče o občany, pro maminky s dětmi, zájmové kluby, setkávání seniorů, organizace pro volný čas, sportovní organizace, fotbalový klub, Sokol, farnost atd.)

poradenské služby (úřady, těžká životní situace atd.)

místa pro volnočasové aktivity (hřiště pro sport, hřiště na hraní dětí)

úroveň bydlení, okolí, zeleň, parkovací možnosti

bezpečnost v obci

celková síře a úroveň poskytovaných služeb

Znáte některé sociální a komunitní služby ve městě Rajhrad?

(například: stacionáře, dětské domovy, domovy důchodců, pečovatelská služba, služby pro maminky s dětmi, zájmové kluby, setkávání různých komunit, organizace pro volný čas, sportovní oddíly, Sokol, farnost, poradenské služby, knihovna, charita...)

ano ne

83

Pokud ano, které konkrétní se Vám vybaví?

Využíváte Vy či Vaše rodina některé sociální či komunitní služby ve městě Rajhrad?

ano ne

Pokud ano, které konkrétní se Vám vybaví?

Využíváte Vy či Vaše rodina některé sociální či komunitní služby ve městě Rajhrad? (například: stacionáře, dětské domovy, domovy důchodců, pečovatelská služba, služby pro maminky s dětmi, zájmové kluby, setkávání různých komunit, organizace pro volný čas, sportovní oddíly, Sokol, farnost, poradenské služby, knihovna, charita...)

ano ne

Pokud ano, které:

Které sociální či komunitní služby jsou podle Vás ve městě Rajhrad důležité a potřebné?

Jaké sociální či komunitní služby Vám ve městě Rajhrad chybí a uvítali byste je?

Zhodnoťte dle vlastní zkušenosti a vlastního názoru.

Prosím ohodnoťte každý jednotlivý řádek známkou

1-výborně 2-chvalitebně 3-dobře 4-dostatečně 5-špatně

soužití spoluobčanů ve městě Rajhrad

sounáležitost obyvatel s městem

aktivita obyvatel v společenském životě

budování obecní identity (tradice, pravidelné společenské a kulturní akce, setkávání)

Máte zájem účastnit se společenského a kulturního dění ve městě Rajhrad?

ano určitě někdy spíše ne nikdy

Zakroužkujte prosím variantu, jak se nejčastěji potkáváte se sousedy a spoluobčany?

- a) společenské a kulturní akce, soukromé setkávání
- b) při procházkách, u dětského hřiště
- c) v zájmových klubech a kroužcích
- d) v obchodě, na úřadě, na poště,
- e) v autobuse, ve vlaku
- f) v podstatě nemám kontakt s obyvateli Rajhradu

Vnímáte nějaké rozdíly mezi starousedlíky a nově příchozími?

ano ne

Pokud ano, jaké?

Vyplněný dotazník prosíme odevzdat do 31.1.2012. Můžete jej vhodit do poštovní schránky městského úřadu nebo do schránky umístěné v přízemí Městského úřadu, odevzdat na podatelně, či jinak doručit na MěÚ Rajhrad. Elektronickou verzi dotazníku je možno stáhnout nebo vyplnit na www.rajhrad.cz

Děkujeme za Vaši ochotu a čas.

Město Rajhrad